

Directa

publicació quinzenal

Núm 373

Del 25/11 al 8/12 de 2014

2 €

www.directa.cat

El Berguedà postindustrial
exemplifica les
transformacions del
model productiu català

8-11

Entrevista a Wendy
Barranco, veterana de la
guerra de l'Iraq i activista
contra l'ocupació

12-15

+ SUPLEMENT:

La lluita per l'aigua

La gestió privada implica opacitat, irregularitats i encariment de les tarifes. Alguns municipis recuperen el control del servei malgrat els obstacles de les concessionàries

PÀG. 3-7

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Comunitat Directa

Jordi de Miguel
Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Matties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Rafael Morata
Expressions
Oriol Fuster
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Marc Font
Audi visuals
Víctor Alonso
Fotografia
Víctor Serri i Natàlia Virgili
Il·lustració
Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Programació web
Projecte Ictineo
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:

General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

Defensar el feminisme és prendre partit: la 'Directa' i les desigualtats de gènere

Isabel Benitez

@La_Directa

Davant la proximitat del 25-N, algunes dones de la DIRECTA hem intentat aprofitar per reflexionar entre nosaltres sobre la desigualtat de gènere i els seus efectes dins el col·lectiu. Pel fet de viure en una societat patriarcal i masclista, com a dones, quotidianament patim mecanismes i violències que intenten disciplinar-nos al carrer, a la família, en l'àmbit dels afectes, en el sexe, a la feina... Però... i a la DIRECTA? Les línies que segueixen són un recull estrictament *personal* del breu debat que hem tingut aquests dies.

Volem fer una anàlisi de gènere del col·lectiu. L'autoanàlisi per a l'acció no només s'ha d'abordar des del vessant comunicatiu, sinó també des de l'organitzatiu. Les nostres dinàmiques assembleàries són igualitàries? Hi ha un biaix en el tipus de temes que tracten les col·laboradores? En les temàtiques tractades? Estem integrant transversalment la perspectiva de gènere? Els acords i les pràctiques que desenvolupem, integren i tenen en compte la salut i la cura mútues? I tot allò que deriva de l'arribada d'un nou ésser humà, de la malaltia, de l'edat dels éssers humans que ens envolten?

A la redacció, hi ha mares, però també pares. Sabem que, sovint, els privilegis són invisibles per qui els exerceix i, sovint, són patits sense ser-ne conscients. Sabem que volem fer partícips els homes del col·lectiu, però encara no sabem com. El que sí que sabem és que la DIRECTA no serà el mitjà de comunicació que vol ser si no s'estableixen mecanismes

per evitar i intervenir davant les situacions d'opressió o abusos de poder, específicament per raó de gènere. Gramsci deia: "Viure vol dir prendre partit". Ser feminista és prendre partit: escriure en femení genèric i començar aquest camí, doncs, és un pas necessari.

Per acabar, algunes dades quantitatives. Hi ha onze àrees de coordinació de continguts (web inclosa); nou són desenvolupades per homes, quatre d'elles en parella (de dos homes). Només hi ha una coordinació unipersonal assumida per una dona i una altra que és mixta (Impressions). Hi ha deu llocs de responsabilitat en tasques imprescindibles pel dia a dia de la DIRECTA: dues les ocupen dones (correcció i administració), quatre són mixtes (il·lustració, fotografia i disseny gràfic) i quatre són desenvolupades exclusivament per homes. La forta masculinització de la coordinació de continguts es reflecteix en la participació a les reunions del consell de redacció, on hi assisteixen una mitjana de quatre dones i catorze homes. Pel que fa a les assemblees mensuals per temes de gestió i funcionament del col·lectiu, hi participen sis dones i onze homes de mitjana. I una de qualitativa. Una companya comenta: "Vaig patir assetjament i maltractament psicològic per part d'un membre del col·lectiu exparella meva. El col·lectiu es va reunir, va escoltar la meva postura, va parlar amb ell i es va decidir fer-lo fora. M'agradaria dir que sempre estaré enormement agraïda. Crec que és un exemple de com tractar aquests temes".

/ ZULEMA GALEANO

L'aigua es considera un bé necessari i, en molts casos, és gestionat per empreses privades. Les privatitzacions del servei d'abastament (a Catalunya, un 80% està en mans del grup Agbar i les seves filials) impliquen irregularitats, manca de transparència i de control institucional i, sovint, un encariment de les tarifes. Molts municipis aposten perquè el servei torni a mans públiques amb la finalitat de democratitzar-lo, fer-lo més eficaç i més just.

Irregularitats en la gestió privada d'un bé comú

Sobrecostos, opacitat i manca de control, principals arguments contra l'administració mercantilista de l'aigua

Victor Yustres
@victoryus3

La tarifa de les concessionàries és, de mitjana, un 25% més cara que la de les societats municipals. El repartiment de dividendes a les accionistes i els costos encoberts de subcontractacions a empreses afins són alguns dels motius

L'accés a una aigua potable, sanejada i a un preu assequible va ser reconegut explícitament com un dret humà per l'Assemblea General de les Nacions Unides en una resolució de 2010. Malgrat la consideració de l'aigua com a bé d'interès comú (i cada cop més escàs), molts municipis cedeixen la seva administració a mans privades. El cas de Catalunya és especialment impactant: un 80% de l'aigua està gestionada per empreses privades o mixtes. A l'Estat espanyol, aquest percentatge és del 50%; a Europa, no supera el 30%, i a tot el món, es queda en un 10%. El model privat implica, segons les auditories i els estudis que s'han elaborat, un encariment del servei per a la ciutadania i, sovint, una sèrie d'irregularitats i informacions opaques que escapen al control de les administracions.

Sobrecostos econòmics

Les irregularitats tenen, en primer lloc, una implicació econòmica negativa per a la ciutadania. Segons dades comparades de diversos municipis obtingudes de l'Observatori del preu de l'aigua a Catalunya, una eina de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), la tarifa dels municipis amb gestió privada és un 25% més cara (de mitjana) que la dels de gestió pública. L'encariment és degut a tres factors. El primer, el benefici industrial

de l'empresa, per pagar els dividendes a les seves accionistes. El segon, els costos encoberts que es deriven de les subcontractacions. És a dir, quan la concessionària encarrega un servei associat (per exemple, la investigació d'un nou software), l'acostuma a externalitzar a una filial del seu grup o propera. En les subcontractacions és on trobem els marges comercials més alts, superiors al 20%. En aquests casos, l'ajuntament no té capacitat d'incidència, ja que només pot controlar les grans línies pressupostàries.

El tercer factor d'encariment és el cànon concessional, una quantia que funciona com un impost encobert i que els ajuntaments demanen a l'empresa en contrapartida per la concessió. Aquests ingressos extraordinaris poden servir per pagar deute públic, construccions municipals o campanyes institucionals i, a més, són molt difícils de rastrejar. En el cas de Girona, es va saber que el consistori havia gastat 3,7 milions d'euros provinents del canó concessional que cobra Aigües de Girona, Salt i Sarrià de Ter S.A. (AGISSA)... en obres d'art.

A l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), l'abastament d'aigua està en mans del grup Agbar des de fa 147 anys. Des de

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la pàgina anterior

L'empresa municipal Aigües de Mataró té les millors xifres d'eficiència: el rendiment de la xarxa se situa en el 92%

Els darrers quinze anys, 180 localitats d'arreu del món han tornat a assumir la gestió de l'abastament

2012 i fins al 2047, el controla una societat mixta propietat d'Aigües de Barcelona (Agbar i La Caixa) en un 85% i de la mateixa AMB en un 15%. Un informe de l'any 2012 elaborat per Aigua és Vida, plataforma per una gestió no mercantil de l'aigua a Catalunya, enumerava diverses irregularitats en la concessió, com ara l'adjudicació feta a dit, sense concurs públic ni justificació tècnica. A més, l'informe assenyalava els costos il·legítims que s'afegeixen al rebut, que inclouen el pagament d'interessos a La Caixa, l'accés al coneixement d'Agbar o les seves campanyes publicitàries (veure infografia). En total, afegint els sobrecostos no associats a l'aigua, les famílies hauran de pagar un 80,9% més (124,1 euros més cada any) pel mateix servei o un de més mala qualitat durant els propers 33 anys.

Pèrdua de control públic

Quan s'externalitza el servei d'aigua també es produeix una pèrdua d'accés al coneixement per part del sector públic. Els governs municipals estan supeditats a la informació que els ofereix l'empresa concessionària sobre l'estat de la xarxa (dipòsits, bombes, canonades, etcètera), el manteniment de les infraestructures i l'estratègia de les inversions dutes a terme o que s'han de fer. Segons fonts expertes consultades per la DIRECTA, els municipis es troben que, dels plans d'inversió que l'empresa ha d'executar al llarg de la concessió, se n'executen la meitat o fins i tot una quarta part. També s'enduen sorpreses en veure que la xarxa té un rendiment que se situa prop del 55% o el 60%, en lloc del 85% habitual. Es desmunta, així, el mite de la superioritat de la gestió privada. De fet, a Catalunya, una de les gestions més eficients és la de l'empresa pública Aigües de Mataró, que manté la xarxa a un rendiment del 92% (el 2013), mentre que Aigües de Barcelona, propietat d'Agbar i La Caixa, el té a un 82,1%.

"Els municipis no tenen capacitat de controlar o han dimitit

de les seves funcions", apunta Eloi Badia, portaveu de la plataforma Aigua és Vida. "Calen regulacions sobre l'eficiència del servei basades en indicadors estandaritzats i mesurables com, per exemple, el volum de pèrdues, l'atenció al client, el nivell de participació i transparència... Només així es poden fer comparacions i veure quin model funciona millor", afegeix Badia.

De fet, l'Agència Catalana de l'Aigua, empresa pública de la Generalitat de Catalunya, havia de tenir el paper de reguladora independent de les polítiques de l'aigua, però ha estat reduïda a un òrgan merament consultiu. A més, acumula un deute de 1.400 milions d'euros. "Els governs de la Generalitat han viscut l'ACA com un contrapoder", apunta una font experta del sector de l'administració hidràulica. "Si, a més, es potencia el seu endeutament, s'obre la porta a la privatització. Si no assegurarem un finançament que permeti aquesta regulació, estem abocats a la pèrdua de control del servei", conclou aquesta mateixa font.

Onada de remunicipalització

Segons l'informe *Water remunicipalisation as a global trend*, del Transnational Institute, 180 municipis d'arreu del món han recuperat la gestió pública de l'aigua entre l'any 2000 i el 2014. Als Països Catalans, sobretot a Catalunya, alguns municipis aprofiten la finalització de la concessió privada i plantegen processos de remunicipalització del servei, ja sigui assumint la gestió directa des del consistori o a través d'una empresa pública.

A Arenys de Munt, el govern municipal torna a controlar l'abastament d'aigua des de 2011 (tot i que SOREA, l'empresa concessionària des de 1999, l'ha demandat per pèrdua de beneficis futurs). Pollença (Mallorca), el Figaró-Montmany (Vallès) i Montornès del Vallès també han recuperat la gestió pública, aquesta última població després d'estar 50 anys en mans de l'empresa familiar CADAC S.L. En el cas de Girona, l'ajuntament encara haurà d'esperar vuit anys més perquè

Agbar: ingressos milionaris i portes giratòries

Victor Yustus
@victoryus3

El grup Agbar és la principal empresa que gestiona l'aigua a l'Estat espanyol i, especialment, a Catalunya. El grup s'encarrega del subministrament a la ciutat de Barcelona des de 1867. També gestiona el servei de la majoria de municipis de l'àrea metropolitana i el d'altres com Vic, Tarragona, Terrassa o València a través de filials i societats públiques-privades. En total, abasteix el 80% de la població catalana.

El capital d'Agbar està en mans de l'empresa francesa Suez Environnement, que actualment controla pràcticament el 100% del grup (Caixa Bank controlava el 25% de les accions, però va intercanviar-les pel 7% dels títols de Suez). L'any 2009, Agbar va ingressar uns beneficis de 389 milions d'euros, que va repartir entre el seu accionariat en lloc de reinvertir-los en el cicle de l'aigua. Els darrers cinc anys, a més, ha acomiadat més de 200 treballadores, mentre comprava la Torre Agbar per 165 milions d'euros.

L'empresa sempre ha estat al punt de mira per les irregularitats en la gestió de l'aigua, com apunten diversos informes de la plataforma Aigua és Vida i una sentència judicial de 2010. Aquesta afirma que no hi va haver contracte de concessió entre l'Ajuntament de Barcelona i l'empresa i, per tant, "el preu que cobrava als ciutadans era il·legal".

També s'han destapat casos de portes giratòries entre Agbar, l'Ajuntament de Barcelona i l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Un article de l'Anuari Mèdia.cat 2012 apuntava els casos més importants. Àngel Simón, actual president executiu d'Agbar, va ser gerent de l'entitat metropolitana del PSC entre 1989 i 1995. Quatre excàrrecs d'ICV, entre ells l'exconseller de Medi Ambient Francesc Baltasar i l'exregidora Imma Mayol, havien treballat de manera directa o indirecta per la companyia. També l'exsecretari de comunicació i estratègia de CDC, David Madí, és conseller de la consultoria Deloitte, que col·labora amb Agbar. ◀

es va trobar amb un pla d'inversions amortitzades d'AGISSA quan estava a punt d'acabar la concessió i es va veure obligat a renovar el contracte. Per la seva banda, la Taula de l'Aigua de Terrassa ha engegat una campanya per reclamar la remunicipalització davant l'escenari, el 2016, de la fi de la concessió de 75 anys a Agbar.

La defensa d'una administració pública de l'aigua es fa des de plataformes ciutadanes com Aigua és Vida, però també a través del Consorci per a la Gestió Integral d'Aigües de Catalunya (CONGIAC), una entitat pública de base associativa que agrupa diversos ajuntaments implicats directament en la gestió de l'abastament d'aigua. Hi participen, entre altres, els ajuntaments de Reus, Manresa, Mataró, el Prat del Llobregat, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú. El CONGIAC té una funció política d'assessorament sobre gestió pública i remunicipalització del servei, però també és un espai de coordinació per fer compres conjuntes d'energia, per compartir laboratoris d'anàlisi o programari específic i per preparar campanyes de comunicació.

Anne Le Strat, tinent d'alcalde del govern de París que va impulsar la remunicipalització de l'aigua a la capital francesa el 2010, creu que aquestes mesures són sinònims d'eficàcia. "L'experiència de París demostra que la gestió pública és eficaç: en un any, les tarifes de l'aigua van baixar un 8%", afirma en una entrevista a la DIRECTA. "Tot allò que es guanya es reinverteix a millorar el servei i, a més, s'han fet innovacions tecnològiques. Només cal voluntat política", afirma Le Strat.

Les expertes coincideixen a assenyalar la transparència, la rendició de comptes i l'establiment de mecanismes de regulació i control públics com el mínims imprescindibles per assegurar que l'aigua s'administri de manera eficaç i també democràtica. Les plataformes ciutadanes continuen defensant una gestió pública que consideri l'aigua com un bé comú i no com una mercaderia més. ◀

L'exministre Arias Cañete amb Àngel Simón Grimaldos, president d'AGBAR, el 30 de novembre de 2013 / ARXIU

Aigües d'Arenys: pros i contres de la **remunicipalització**

L'eficiència de la xarxa a Arenys de Munt ha millorat des que, el 2011, l'Ajuntament va tornar a controlar la gestió de l'abastament. Un litigi amb l'antiga empresa concessionària incorpora un cert grau d'incertesa al procés

Xavier Puig
@xavierps7

L'octubre de 2011, l'Ajuntament d'Arenys de Munt (Alt Maresme) va fer efectiva la remunicipalització del servei d'aigües després de gairebé dotze anys de gestió privada per part de l'empresa SOREA. Des de llavors, la societat municipal Gestió Urbanística i de Serveis Arenys de Munt (GUSAM) ha estat l'encarregada d'administrar el servei mitjançant la marca Aigües d'Arenys. El procés va començar el 2010, amb el govern d'Arenys de Munt 2000 a l'alcaldia, quan es va decidir no renovar la concessió de la gestió del servei a SOREA. "Era un mur per implantar una tarifa més justa, no havien fet les millores que deien que feien i, a més, tancaven els pous propis que, crèiem, calia recuperar", explica Josep Manuel Ximenis (CUP), que va agafar el relleu de l'alcaldia el 2011 i va fer efectiva la municipalització.

Una de les primeres mesures que es van implementar va ser un sistema tarifari que establia unes quotes relacionades amb el consum per persona i dia. D'acord amb aquests paràmetres, es va decidir que els primers 100 litres d'aigua diaris es facturarien gairebé un 50% per sota del preu de cost. Per a Ximenis, això permetia beneficiar "les famílies sense recursos i la gent gran, que són les que gasten menys aigua". A la vegada, pujar el preu als consums més alts "consciència la gent perquè redueixi la despesa". Per compensar la bonificació dels primers litres, es van establir tres trams de consum superiors en què el

preu del litre s'encaria progressivament. "L'escalat no satisfia tothom, però és socialment just", explica l'alcaldia actual, Joan Rebasada (ERC), que afegeix que aquesta mesura no seria factible si el servei no fos públic. Paral·lelament, es van preveure rebaixes per a les persones que cotitzessin per sota del salari mínim interprofessional. El factor social també es va estendre amb la contractació de dos centres de treball especial per a persones discapacitades perquè oferissin els serveis d'atenció telefònica, lectura de comptadors i repartiment de factures.

Segons Enric Gornés, cap tècnic del servei, quan Aigües d'Arenys va assumir la gestió, es va trobar que l'eficiència de la xarxa d'aigües estava per sota dels nivells idonis. "Perdrem el 40% de l'aigua. Ara, en perdem al voltant del 30% i ens apropem a un nivell idoni, que se situaria al voltant del 20-25%", explica. Segons Ximenis, SOREA no feia res per combatre-ho perquè la consumidora final paga pels litres totals que entren a la xarxa i no pels que consumeix. L'excalde també denuncia el monopoli de l'empresa que "gestionava tant la dessaladora de Blanes que venia l'aigua com la compra per al municipi". Rebasada, però, explica que també han hagut de combatre el frau. "No tot el que es perdia era per fuites, hi havia casos en què la gent manipulava els comptadors o aplicava mecanismes per no pagar".

Una de les incerteses del procés de municipalització és el litigi que es manté obert amb l'empresa SOREA, que reclama

prop de 600.000 euros en concepte de les amortitzacions de la xarxa. Ximenis creu que aquestes amortitzacions es van planejar a més de deu anys vista -temps durant el qual SOREA tenia la concessió- i, per tant, no és lícit que les reclami. Al mateix temps, recorda que una auditoria, encarregada per la Diputació de Barcelona a la consultora EFIAL, deixava clar que no calia pagar res. La possible resolució d'aquest litigi pot fer ballar els comptes d'Aigües d'Arenys. Tot i que, segons Gornés, hi ha hagut superàvit cada any, Rebasada remarca que "si la indemnització és alta, haurà estat el negoci d'en Robert i les cabres".

L'alcaldia actual explica que "tot i que està sortint bé, assumir tota la gestió de l'aigua va ser arriscat" i diu que era millor optar per un model públic-privat perquè combina la gestió pública amb els recursos i els coneixements sectorials de l'empresa. Tanmateix, no es planteja canviar de model: "Com a mínim, hem d'esperar que acabi el litigi", puntualitza Rebasada. Per contra, Ximenis creu que la gestió mixta suposa una pèrdua de control davant els possibles desviaments de beneficis per part de l'empresa. L'excalde també afirma que les possibles mancances de recursos materials es poden suplir amb la participació del Consorci de Gestió Integral d'Aigües de Catalunya, on s'agrupen diverses empreses municipals com les de Reus o Mataró. ◀

El nou model ha comportat beneficis cada any / XAVIER PUIG

Manifestació del 5 de novembre de 1995 / JOSEP MASIP

ANÀLISI

Barcelona i l'aigua

Una història de rescats i pactes entre el govern de la capital i diverses empreses

Joan Gaya

Autor del llibre 'Barcelona i l'aigua' i exgerent del Consorci per a la Gestió d'Aigües de Catalunya (CONGIAC)

els barcelonins, que vivien en una ciutat molt densa i insalubre, van enderrocar la muralla el 1854. Barcelona era una plaça ocupada militarment, amb un Ajuntament nomenat a dit i un pressupost molt reduït. El Pla Cerdà va estar bloquejat fins al 1860 i l'expansió urbana va quedar en mans de la iniciativa privada.

La sèquia de Montcada era escassa i la mala qualitat contribuïa a la transmissió de malalties, molt freqüents. A més, el creixement de la ciutat, a cotes més altes, obligava a la recerca de noves fonts d'aigua. Així van aparèixer nombroses empreses privades amb un abast limitat que, no obstant això, van entrar en guerra de preus i d'absorcions. Pocs anys més tard, hi havia un clar vencedor que, a més, donà entrada a capital francès i fundà la Societat General d'Aigües de Barcelona (SGAB) el 1882.

La gestió seguí essent privada malgrat que, a la segona dècada del segle xx, hi van haver alguns intents de municipalització. El 1924, s'aprovà l'Estatuto Municipal, que permetia que alguns serveis urbans passessin a mans públiques. Podria haver estat el cas de l'abastiment d'aigua, però el Baró de Viver, alcalde de Barcelona i accionista significat d'un dels bancs propietaris de la SGAB, va considerar que no calia municipalitzar. L'aigua va continuar essent un servei estrictament privat per deixadesa de l'Ajuntament.

Així es va arribar a la crisi d'abastiment de la postguerra, quan el creixement urbà va exigir un salt quantitatiu en el

subministrament. El govern municipal no va actuar i les bones connexions que la SGAB sempre havia tingut amb el poder central van facilitar-li les concessions del Llobregat, encara vigents. La demanda de més aigua va originar el transvasament del Ter, que es va materialitzar a l'època Porcioles. Per primera vegada, l'Ajuntament va adquirir protagonisme com a titular de drets d'aigua, però tampoc no es va municipalitzar el servei.

A mitjan de la dècada dels 60, es van produir negociacions de caràcter econòmic i jurídic que van donar lloc a un pacte mai no sancionat per les autoritats del moment. És l'origen de la permanent ambigüitat amb què s'ha tractat la qüestió i d'algunes de les tensions no resoltes, com ara el grau d'utilització de l'aigua del Ter o del Llobregat.

Un cop encaixat el pacte amb Barcelona, la SGAB decidí jugar fort la carta del Llobregat i de l'Ebre. Per això, projectà la planta d'Abrera i s'endeutà al mercat internacional sense preveure els efectes de les devaluacions de la moneda. La infraestructura es construí malgrat l'existència de problemes legals no resolts i amb una planificació deficient de l'obra i del seu ritme de servei. Els efectes combinats van dur l'empresa a les portes de la fallida financera.

Després de tres anys de negociacions, la Corporació Metropolitana de Barcelona (CMB) va assumir les obligacions financeres de la SGAB a canvi de mancomunar les pèrdues per la via de

metropolitanitzar el servei, establir compromisos de compra de les plantes d'Abrera i Sant Joan Despí i assumir l'obligació de construir la canonada Abrera-Sant Joan Despí, també anomenada tub 2,40.

La CMB no fou capaç d'atendre els seus compromisos i, a més, va ser desmantellada. Finalment, el tub 2,40 es va construir i, juntament amb la planta d'Abrera, passà a titularitat d'Aigües Ter Llobregat (ATTL). La planta de Sant Joan Despí, encara en mans de la SGAB, ha estat objecte essencial de les negociacions entre aquesta societat i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) per constituir l'empresa mixta on l'AMB participa amb un 15%. Les condicions financeres del pacte mai no han estat sotmeses a contrast de competència. Així, no és possible saber si el mercat o la gestió pública haurien permès la gestió de l'aigua amb uns costos més econòmics per als usuaris.

Aquest pacte inclou com a complements un cànon de vint milions anuals per a l'AMB i la concessió del sanejament a l'empresa ABSA. Més tard, les necessitats financeres de la Generalitat han induït la venda dels actius metropolitans de l'Agència Catalana de l'Aigua a ABSA i l'expectativa de negoci ha interessat l'entrada de La Caixa a l'accionariat d'ABSA a través d'un intercanvi d'accions amb Suez. No consta que l'AMB iniciés expedients específics sobre la qüestió. En tot això, el titular públic sembla el convidat de pedra. ◀

Xemeneia de l'antiga central tèrmica de Cercs / FOTOGRAFIES: RAQUEL RAPPINI BAULIES

Placa commemorativa dels tres assassinats per col·laborar amb la guerrilla, a la plaça de les Fonts de Berga

Recorregut pel Berguedà postindustrial

La comarca exemplifica les transformacions del model productiu a Catalunya

Marc Rude
@marcrude

La localitat es va convertir en l'embrió de la indústria tèxtil nacional amb una de les primeres màquines de filar

Les colònies fabrils agrupaven en un sol complex la fàbrica, els habitatges i els serveis del personal

Ens llevem de bon matí: anem a Berga. Dues hores d'autobús, un ronyó menys (16,20 euros per cap) i som allà. Ens esperen dos guies d'excepció que ens acompanyaran a fer un viatge als orígens de la Catalunya industrial. Prenem cafè amb Jordi Vall, membre de l'Ateneu Llibertari del Berguedà, i Ferran Hernández, polimilitant que compagina l'Ateneu amb Ràdio Pinsania, la CUP, els bastoners i el grup excursionista Piolet Negre. "Aquí, d'indústria, ja gairebé no n'hi ha, la van tancar amb la reconversió dels 80", comenten. Fem una passejada pel casc antic i entrem al museu municipal, on ens rep Ramon Massana, que s'interessa per les respostes que busquem: "A vegades, les visitants em pregunten: i aquí, de què viu, ara, la gent? Jo no sé què dir-los; bàsicament, hi ha persones jubilades o a l'atur". Ramon s'ofereix a ensenyar-nos les sales. Comencem el recorregut i la nostra història pel començament perquè, com va dir Aristòtil, el principi és la meitat de tot.

El bressol de la industrialització catalana

Som al segle XIV. A Barcelona, regna Pere el Cerimoniós. Malgrat els estralls de la pesta negra, Berga prospera, aixeca muralles i canalitza la riera de Metge, torrent que creua el poble. A les ribes, s'hi instal·len dotzenes de molins, que aprofiten la força de l'aigua corrent per funcionar. A finals del segle XVIII, la disponibilitat d'aquesta força motriu estimula la creació d'una de les primeres màquines de filar modernes, la berguedana, que convertirà la localitat en l'embrió de la indústria tèxtil catalana. En un principi, trobem una estructura productiva familiar, en què un parell de telers complementen els ingressos del molí. Entre la dècada de 1780 i l'esclat de la Guerra del Francès, Berga va viure un autèntic *boom* manufacturer; hi van arribar a operar més de 100 màquines de fusos múltiples, repartides en una cinquantena de fàbriques arreu de la comarca.

Els orígens de les colònies de concentració

Després d'un període de recessió fruit de la invasió napoleònica i les guerres carlines, a mitjan segle XIX s'acaba el model de producció de l'antic règim per deixar pas al capitalisme industrial de masses en la

Territori maqui

El Berguedà va ser l'últim reducte maqui català. L'activitat de les partides guerrilleres locals, vinculades a la CNT, s'hi va prolongar durant dècades. Marcel·lí Massana, cenetista i oficial de l'exèrcit republicà, va mantenir l'activitat guerrillera fins al 1951, quan el sindicat va descartar definitivament aquesta via de resistència. En canvi, Ramon Vila Caracremada, veterà de la revolta del 32, la guerra del 36 i la resistència antinazi france-

sa, va desobeir les directrius de la seu anarcosindicalista i va continuar la lluita en solitari fins l'any 1963, quan va ser tirotejat per la Guàrdia Civil.

Davant la incapacitat de capturar els combatents, les autoritats feixistes van centrar la seva repressió en el veïnat que conformava la xarxa de suport logístic de la guerrilla. A la plaça de les Fonts, els nostres guies ens ensenyen l'edifici de l'antiga caserna de la *Benemèrita*, on, ara fa 65 anys, els

agents van torturar els berguedans Josep Bertobillo, Josep Puertas i Joan Vilella, acusats de col·laborar amb les partides. Tot seguit, els van assassinar on ara hi ha el pantà, sota l'empara de l'anomenada llei de fugues. Recentment, l'Ateneu Columna Terra i Llibertat i el Centre d'Estudis Josep Ester Borràs van organitzar un acte per homenajar les tres víctimes, durant el qual es va col·locar una placa commemorativa a la plaça.

L'entrada d'una mina a l'antiga colònia de Sant Corneli (Cercs)

seva versió més crua. Les colònies fabrils agrupaven en un sol complex la fàbrica, els habitatges del personal i tots els recursos i serveis considerats necessaris per la vida del proletariat. Les pèssimes condicions de treball i els salaris de misèria es combinaven amb el control absolut sobre la vida de les obreres i els obrers, que havien de consumir, formar-se i gaudir del poc temps lliure de què disposaven sota l'ull i la butxaca omnipresents del patró. La col·laboració de l'Església, sobretot pel que fa a l'educació, era imprescindible. La concentració física de les treballadores facilitava, a més de la vigilància quotidiana, la repressió armada d'eventuals revoltes.

Catalunya va arribar a tenir 73 colònies tèxtils, que aprofitaven l'energia hidroelèctrica dels corrents fluvials per fer moure els telers. Durant la segona meitat del segle XIX, només al Berguedà, indret on trobem les fonts del Llobregat -el riu més industrialitzat amb diferència-, se'n van construir catorze. La més gran és Cal Rosal, al municipi de Berga. N'hi havia set més al terme de Puig-Reig i tres al de Gironella. La majoria de patrons que van edificar les colònies locals provenien de famílies riques de la mateixa Catalunya central, que, d'aquesta manera, van multiplicar el seu patrimoni. A poc a poc, l'oportunitat de negoci va atraure peixos més grossos.

De capitalista a comte

A banda del tèxtil, la mineria del lignit -carbó de baixa qualitat que es troba a la conca de l'Alt Llobregat- també va tenir un paper fonamental en l'economia berguedana. L'any 1893, l'oligarca José Enrique de Olano, enginyer industrial amb inversions importants als sectors navilier i metal·lúrgic, compra les concessions de Cercs i Figols per començar a explotar el mineral. El 1908, el rei Alfons XIII visita la comarca i decideix convertir de Olano en noble. El nou comte de Figols estableix el seu feu a la zona i construeix les colònies mineres de Sant Corneli, Sant Josep, la Consolació i la Vall de Peguera. A les primeres dècades del segle XX, el model de concentració es demostrarà insuficient per contenir la potència revolucionària de la classe obrera, que creix amb l'arribada d'un contingent important de migrants, que incrementen significativament la població del Berguedà.

Jordi ens porta en cotxe fins a les antigues terres del comte, que s'ubiquen pels volts de l'indret on actualment hi ha la central tèrmica de Cercs, al costat de la C-16. Tot i que fa un parell d'anys que està aturada, el refrigerador colossal de la planta trenca el bonic paisatge de la muntanya prepirinenca. "Posada en marxa -inicialment per aprofitar els jaciments carbonífers, durant les darreres dècades, la tèrmica funcionava amb carbó sud-africà. Sortia més a compte importar-ne de l'altra punta de món que extreure'l d'aquí mateix, uns centenars de metres enllà", comenta l'activista. "El lignit local té un alt contingut en sofre, que empijora la pol·lució que produeix en cremar-se. A finals dels 70 i principis dels 80, hi va haver greus episodis de pluja àcida i es va descobrir que els boscos estaven molt afectats", prossegueix.

Just a l'altra banda de la carretera, el Llobregat baixa i les ruïnes de la revolució industrial es degraden. El castellet del comte noucentista, una construcció ostentosa, plena de merlets i columnes recargolades, ens parla molt del caràcter del seu amo. La mansió està abandonada i totes les parets estan tapiades... menys una. Ens hi colem i veiem un autèntic laberint d'escalinates de marbre, àmplies cambres polsegoses, clarabois amb restes de frescos i unes balconades que ofereixen vistes espectaculars. L'estructura està en bon estat: "Si us canseu de Barcelona i voleu natura, aquí hi tenim un castell llest per ser ocupat... tot i que, escalfar-lo a l'hivern deu dur una feina daurada", deixa caure Jordi.

Proclamació del comunisme llibertari

A peu de carretera, trobem el pantà de la Baells, sota les aigües del qual hi havia el poble de Sant Salvador de la Vedella. Als anys 20, el poderós cacic de Figols va augmentar els seus negocis amb l'edificació d'una nova colònia tèxtil a la localitat: la colònia Carme, on sobretot hi treballaven dones. D'aquí va sorgir, el gener de 1932, l'espurna d'una de les insurreccions més notòries de l'obrerisme català. El descontent amb les condicions laborals de semiesclavatge i les promeses incomplertes de la República van derivar en l'esclat d'un aixecament popular, que es va estendre de les teixidores de Baells a la colònia minera de Sant Corneli, que també vivia sota el jou del comte. Avui dia, l'antiga entrada a les galeries acull el Museu de les Mines de Cercs. Ens hi deixen passar de franc "pel fet de ser de la Directa", tot i que ens avisen que només queda un quart d'hora per tancar. Hem d'afanyar-nos.

El 18 gener de 1932, les teixidores i els miners de Sant Corneli van prendre el control de Figols, van expulsar la Guàrdia Civil a trets i van proclamar el comunisme llibertari. A través de la FAI -la CNT de l'època es dividia en els corrents trentistes, més moderats, i els fais-

tes, més radicals-, la vaga general revolucionària es va estendre per les colònies mineres i tèxtils del voltant. Pugem fins a la colònia, que ara és un barri; hi trobem una placa commemorativa que inclou una citació de Frederica Montseny, que va ser la primera ministra dona de tot Europa: "La vida d'una flor és tan breu com aquells cinc dies d'anarquia a Cardona, Berga, Figols, Súria i Sallent". La revolta de l'Alt Llobregat va ser un dels primers conflictes coberts per fotoperiodistes, que van transformar la lluita en un referent pel moviment obrer mundial de l'època. A les ordres d'Azaña, l'exèrcit espanyol es va desplegar a Manresa, des d'on va reprimir progressivament els focus insurrectes. Figols va ser l'última població que va capitular, no sense -abans- haver fet explotar el polvorí de la mina. Tot seguit, les autoritats republicanes van deportar una vintena de treballadors a Guinea i, de passada, van empresonar-hi preventivament Buenaventura Durruti i Joan García Oliver, que havia qualificat els esdeveniments de "gimnàstica revolucionària".

Els anys grisos

La bota de la dictadura es va fer sentir amb especial contundència al Berguedà, un dels principals territoris on es movien les partides de maquis. La comarca va viure una postguerra plena de silenci -"alguns encara duren", explica Jordi-, estraperlo i retorn a l'obediència, aquella vella obediència de pistola a l'esquena. Les condicions de treball eren especialment precàries a les mines, on la feina era manual i no es van introduir sistemes de mecanització fins als anys 60. A les galeries, el perill era constant i letal. El 1944, un accident al pou Clara, al terme municipal de Saldes, va matar trenta-quatre persones. Com a la resta de zones industrials catalanes, el *desevolupisme* va atraure famílies provinents d'Andalusia, Galícia i el nord d'Àfrica -la comunitat berber berguedana no arriba amb l'onada migratòria dels 2000, sinó que té més de mig segle d'història. Francisco Franco, que va visitar Berga en persona, el 1966, va ordenar la construcció d'un dels seus famosos pantans, el de la Baells, que va deixar sota l'aigua la localitat de Sant Salvador de la Vedella, precisament, l'indret on les obreres del tèxtil havien fet esclatar la revolta. "Amb el pantà, a més del poble, Franco va enfonsar la memòria", lamenta Jordi. El 1972, un nou ensorrament va deixar quatre miners morts, aquest cop a la Consolació. El dictador agonitzava, però la mineria i el tèxtil locals no gaudien pas d'una salut gaire més bona. La comarca es preparava per una nova transformació radical. ◀

El caciquisme del segle XXI

L'especulació immobiliària, la corrupció política i l'explotació turística són part del paisatge a l'Alt Llobregat

Marc Rude
@marcrude

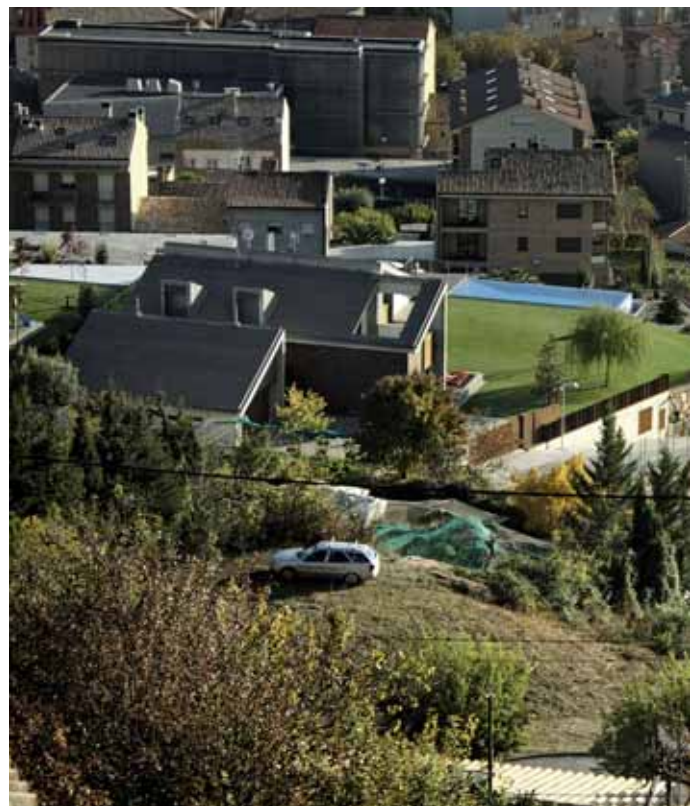
Les imputacions múltiples a l'alcalde de Cercs, Ferran Civil, exemplifiquen un urbanisme de legalitat dubtosa

La zona es reinventa com a destinació turística per a urbanites estressades i àvides de vida rural

El declivi industrial del Berguedà no és un fenomen recent: la comarca fa dècades que està en crisi. La darrera recessió només ha agreujat un problema que ja existia. Des de mitjan segle xx, la producció minera va començar a decaure. El 1977, Carbons de Berga anunciava l'acomodament de 329 de les 1.400 persones que integraven la plantilla de l'empresa. Més de dues-centes d'elles es van tancar a les mines per protestar. La mobilització va obligar la direcció a negociar, però no va evitar la progressiva desaparició del sector de la mineria. Avui dia, no s'explota cap jaciment. Les manufactures de teixits van patir la mateixa sort. Als anys 70 i 80, l'externalització de les fàbriques cap a països on es toleraven condicions laborals precàries va ensorrar el tèxtil català. El complex fabril més gran, el de Cal Rosal, que va arribar a donar feina a 1.200 persones, va aturar les màquines el 1992. El desballestament generalitzat de la indústria va tenir conseqüències funestes per una comarca que, entre el 1971 i el 2001, va perdre un 20% de la seva població. Fins i tot es va desmuntar la via del tren. Ara, només es pot arribar al Berguedà a través d'una línia d'autobús o bé en vehicle privat.

Fons europeus malgastats

L'esfondrament del model productiu comarcal va dur al discurs polític de la reconversió industrial. Amb l'adhesió a la UE, van començar a fluir les ajudes comunitàries dels fons Miner, Leader i Feder, teòricament destinades a recol·locar el personal de les mines tancades i reimpulsar l'economia local. "Els diners dels fons europeus, però, no són transparents, es malgasten i no s'han transformat en llocs de treball estables, sinó en el negoci dels quatre subvencionats de sempre", opina Jordi Vall, membre de l'Ateneu Llibertari del Berguedà. Als anys 80, les institucions van finançar la construcció del Polígon Valldan amb l'objectiu de donar feina als antics miners. "S'hi va instal·lar una indústria de components de l'automoció, la Tyco, a la

La piscina particular de la família Barniol contrasta amb la piscina pública abandonada

qual els poders polítics van regalar la nau. Quan l'empresa va marxar, volia posar l'espai en venda, com si fos seu", recorda.

Les arques públiques també van servir per aplanar els terrenys on s'havia d'ubicar la metal·lúrgica índia Jindal, que mai no va arribar a venir. "L'intent fallit de reindustrialització ens ha portat al regne de la corrupció; es diu i se sap, cada cop més, que aquí hi ha hagut molta corruptela", sintetitza l'activista. "Personatges com l'alcalde de Cercs, Ferran Civil, multiimputat sobretot per temes relacionats amb l'urbanisme, exemplifiquen aquestes dinàmiques".

"Rotllo rural"

Els poders polítics i econòmics berguedans aposten des de fa anys per una economia de serveis enfocada a explotar els atractius naturals del territori. *Resorts*, restaurants i cases de turisme rural competeixen per atreure el perfil *dominguero*. Els darrers anys, el cens torna a créixer lentament per la immigració d'urbanites que busquen un entorn més tranquil per viure. Agafem la carretera de Peguera per anar a veure alguns dels despropòsits que ha suposat el nou model.

La primera parada és una antiga mina a cel obert. La muntanya partida és plena de centenars de marques rodones que, diuen, són petjades de dinosaure. S'hi va començar a construir un centre d'interpretació. Dos edificis de disseny amb grans

Les nostres victòries també són teves

ecologistes
en acció

...associa't
www.ecologistasenaccion.org

AMB TU PODEM FER
MOLT MÉS

La localitat de Peguera va ser propietat de latifundistes. Després que un xec intentés construir-hi una urbanització de luxe, té la categoria de sòl urbanitzable

POUM aprovat, només necessiten una revisió parcial i el vistiplau de la comissió gestora per poder-hi tornar”, comenta Vall.

Els negocis de la família Barniol

Si ens preguntem qui “remena les cireres” a la comarca, no podem obviar la família Barniol, propietària del càmping d’alt standing Berga Resort. Segons el seu web, és “un complex turístic esportiu” que ofereix serveis com “wellness center amb circuit termal spa”. Acabem la nostra visita a l’Ateneu Llibertari, que funciona a l’edifici de l’antiga fàbrica tèxtil Cal Corneta. Des de la terrassa de l’Ateneu, es veu mig Berguedà. A la llunyania, taca grisa sobre el verd i l’ocre forestals, el càmping dels Barniol. Al carrer de sota, a poques desenes de metres d’on som, les mansions de la nissaga. Una finca de més de 2.000 metres quadrats, en ple nucli urbà, amb dues piscines. A la parcel·la del costat, la piscina municipal està tancada, buida i plena de porqueria: fa anys que no hi ha pressupost per omplir-la.

Consultem el portal del mitjà comarcal *Regió 7*. Avui no hem estat els únics visitants que han pujat a Berga des de Barcelona. El conseller d’Empresa i Educació, Felip Puig, també s’hi ha acostat per penjar una medalla a Joan Barniol i “lloar propostes com l’ampliació de Berga Resort”. El condecorat també ha pressionat el conseller per reobrir l’estació d’esquí dels Rasos de Peguera. ◀

vidrieres, un pàrquing, mitja dotzena de torres d’alta tensió i una subestació elèctrica per abastir el recinte d’energia. Tot plegat ha acabat en un aiguamoll rodejat de tanques i senyals d’obres. Sembla que quedarà així perquè ja no hi ha diners.

El xec de Peguera

L’escàndol urbanístic més sonat que va viure el Berguedà va ser el que va amenaçar el poble de Peguera, un llogarret abandonat situat en un paratge natural bell i remot, a 1.700 metres d’altitud. És allà on va néixer el maqui Ramon Vila *Caracremada*. Ja es fa tard i no tenim temps d’arribar-hi, però Jordi Vall ens explica la història de l’indret: formava part dels latifundis del comte Olano i va ser propietat dels hereus del cacic fins que, l’any 2003, Butti Bin Maktoum, membre de la família governant dels Emirats Àrabs Units, va comprar el poble sencer. L’intermediari va ser el promotor local Pep Graus, amo de la immobiliària Pirineu 2000. El xec volia convertir Peguera en una urbanització residencial elitista, amb un hotel de cinc estrelles, pistes de tennis, hípica... El Pla d’Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de 2009 va requalificar els terrenys per impulsar el projecte del multimilionari, malgrat l’oposició de certs sectors. “Per sort, finalment, el xec es va fer enrere perquè no estava disposat a invertir si no trobava un soci d’aquí. Però el mal ja està fet. Ara, els terrenys són urbanitzables: amb el

Una imatge del castell del comte de Figols

AQUÍ TAMBÉ, DOMITILA! LA DONA QUE VA REVOLUCIONAR BOLÍVIA

LA MIRADA DE MICHONNE. GUIA D'AUTODEFENSA FEMINISTA

TIJRE PAPER

WWW.TIGREDEPAPER.CAT

NOVETAT

LLIBRE DE LA REPRESSIÓ DE LA RÀDIO LLIURE A CATALUNYA

info: www.radiopica.net/nonllibre.htm

Salvatorelli — Radi Pica

Història-anàlisi de les ràdios lliures a Catalunya i el seu futur

CIU

Wendy Barranco

“Moren més soldats per suïcidis que no pas en combat”

No fa gaire temps, dos companys de Wendy Barranco es van treure la vida. Tots tres tenen en comú el fet d'haver format part de l'exèrcit nord-americà i, posteriorment, haver-se incorporat a l'organització Iraq Veterans Against the War (IVAW). Des de la seva fundació el 2004, reclamen la retirada immediata de totes les forces d'ocupació que operen a l'Iraq, reparacions pels danys humans i estructurals que ha patit el país, aturar el saqueig corporatiu i oferir pagues completes i suport als efectius militars retornats. Barranco es va allistar a l'exèrcit com a metge de combat quan tan sols tenia disset anys i, l'octubre de 2005, la van enviar a Tikrit, on va romandre nou mesos com a tècnica d'anestèsia. Inicialment, va rebutjar els plantejaments de l'IVAW durant una xerrada a la universitat, però, quan va prendre la paraula, es va adonar que les històries que explicaven també eren les seves. Barranco s'ha convertit en una de les moltes activistes que donen suport a tots aquells i aquelles que desobeeixen la guerra. Des que va començar l'ocupació el 2003, la mitjana d'efectius militars destacats a l'Iraq és de 140.000.

Gemma Garcia
@gemma_g_fabrega

Per què et vas allistar a l'exèrcit? M'envoltava un patriotisme molt cec. En aquells moments, arran de l'11-S, la premsa ens va bombardejar amb el discurs que la nostra llibertat i la nostra democràcia havien estat atacades i que, a més, hi havia enemics que tenien armes de destrucció massiva. Tan sols tenia disset anys quan em van reclutar i estava ansiosa per sortir i conèixer món. D'alguna manera, com a migrant mexicana amb gran part de la família a Los Angeles, també volia agrair les oportunitats que ens havien brindat els Estats Units. El reclutador em va dir que així podria entrar a estudiar medicina immediatament, la meua passió! Tampoc tenia molt bona relació amb els meus pares: per a mi, estar a casa era difícil i tenia ganes de marxar. T'ho venen com una oportunitat i aleshores no t'adones que vas directa a l'infern.

Com a persona migrada, has estat un objectiu de l'exèrcit nord-americà?

Precisament per la nostra condició, la meua família no tenia massa recursos i el meu accés a la universitat no estava assegurat, però, amb l'ajuda de l'exèrcit, podia pagar-me els estudis. L'accés a recursos econòmics és un ham que aprofiten els reclutadors quan van a les escoles dels barris més populars, on hi ha molta població de color que no prové de famílies influents. Se sap que els reclutadors cometien il·legalitats per incorporar migrants sense els papers en regla. Per exemple, hi ha persones que entren a l'exèrcit sense tenir la ciutadania, però, un cop allistades, si es fiquen en algun embolic o generen algun problema, són deportades al seu país d'origen. Jo, per exemple, vaig tramitar la meua ciutadania abans d'anar a l'Iraq i me la van aprovar ràpidament. Quan mires qui hi ha darrere els treballs perillosos, qui són les persones que estan morint, t'adones que la gran majoria són nois de color. La gent blanca predomina a l'exèrcit, però la minoria és qui s'hi deixa la vida.

Com contraresteu l'omnipresència dels reclutadors?

Els reclutadors tenen les portes obertes a les escoles; per llei, hi poden entrar quan vulguin. Però, al mateix temps, també poden accedir-hi organitzacions antireclutament com la meua. Ara bé, els reclutadors disposen de molts més recursos que nosaltres i són a les universitats, als centres comercials i també a les oficines específiques de reclutament. Nosaltres no només ens dediquem a fer xerrades per a adults sobre què significa allistar-se, sobre l'imperialisme nord-americà i sobre la guerra, també anem a les universitats i a les classes de batxillerat quan ens criden des del mateix professorat per contrarestar la presència dels militars. Aleshores, és quan t'adones que els estudiants glorifiquen la violència, el conflicte i la mort, tal com fan els videojocs i les pel·lícules on hi ha l'heroi blanc i el dolent amb un altre color de pell, que no parla anglès sinó un llenguatge estrany. Als Estats Units, impera una cultura de l'entreteniment molt violenta. A més, tot i que hi ha una aparent diversitat de mitjans, aquests estan controlats per sis companyies que creen una opinió pública favorable a participar en determinats conflictes. El patriotisme cec és a tot arreu. Des que som molt joves, cada matí, ens fan col·locar la mà al cor i jurar bandera. Així no construïm un esperit crític i independent, sinó que més aviat l'anul·lem i, per tant, és més fàcil deshumanitzar altres pobles, matar i violar. Tots aquests joves han de saber que, en un conflicte, quan col·labores amb una ocupació, no tens diverses vides com als videojocs; han de saber que la guerra no és un entreteniment.

Als Estats Units també hi ha una cultura de les armes molt arrelada...

És cert. També ho és que, a banda de la legalitat de la possessió d'armes, existeix un mercat negre al qual accedeixen moltes persones. Hem de recordar que les armes no funcionen sense que algú les faci servir i, per tant, hem d'anar a l'arrel

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
BRAIS G. ROUCO

del problema. Per què un noi agafa una arma, entra en un institut i dispara contra els seus companys i professors? Per què un noi assassina la seva xicota? Hem d'anar a l'arrel d'aquest sistema violent i patriarcal.

El model patriarcal també pren la forma més violenta dins l'exèrcit. Tu mateixa vas denunciar públicament l'assetjament sexual que havies patit. Hi ha pocs casos que surtin a la superfície?

Quan ets a l'exèrcit, no tan sols t'has de preocupar de sobreviure dia a dia i fer la feina al 100%, sinó que t'has de protegir d'alguns militars. Per a mi, van ser nou mesos molt estressants. Vaig haver de protegir-me d'un cirurgià del nostre equip que m'assetjava diàriament, quan em trobava sola. Jo només era una soldada rasa i, per tant, era més fàcil que es desfessin de mi que d'ell, que tenia grau d'oficial. Si m'hi hagués enfrontat, m'haguessin dut a la presó per assaltar un oficial. A més, les vies per denunciar aquests fets són molt poc efectives: només el 2% dels casos que arriben a judici reben un càstig. Per tant, només es reporten una part dels casos; d'aquests, només alguns arriben a judici. I dels que s'arriben a jutjar, molts pocs reben càstig. Les xifres tenen forma de piràmide. De fet, hi ha soldats que han rebut medalles d'honor mentre eren processats. Les dones només representem entre el 13 i el 15% dins l'exèrcit, però patim un alarmant volum d'assetjaments i violacions, tot i que hi ha homes que també en pateixen.

Segons el mateix Departament d'Assumptes dels Veterans, el 30% de les dones són violades i el 90% assetjades. En la majoria dels casos, els culpables són protegits?

Aquestes vivències són molt traumàtiques perquè s'afegeixen a tota la tensió del context. Se suposa que són companys i que ens donem suport mútuament: és molt dur viure-ho. A mi, per exemple, un soldat em va intentar forçar entrant a la meua

habitació i vaig haver de defensar-me. Una sergent va sentir què passava i no va fer res per ajudar-me. Després, es va dirigir a mi per preguntar-me què pensava fer i suggerir-me que, com que ja tenia fixat el retorn a casa, no ho denunciés. Tenint en compte aquestes reaccions, les pors i la desprotecció, les xifres són conservadores; és impossible conèixer les reals. M'agradaria veure quantes dones no són assetjades en algun moment. D'alguna manera, el que es viu a l'exèrcit és un reflex de la societat, però en un context de més estrès. En l'àmbit militar, el lideratge és masculí i no volen aquest tipus d'escàndols. Moltes vegades, quan es reporta, els líders ho amaguen, fan callar la supervivent o la denúncia es perd...

Hi ha un enemic intern, però també hi ha una construcció de l'enemic extern. L'organització Wikileaks va destapar que els Estats Units havien permès les tortures sistemàtiques a l'Iraq. Quan hi vas ser, tenies coneixement d'abusos?

Com que la meua tasca era a l'hospital mòbil, no en vaig tenir coneixement. Els nostres pacients no solament van ser soldats i forces nord-americanes, sinó també membres d'empreses privades de seguretat (mercenaris com els de Blackwater) i gent civil iraquiana, així com insurgents. Quan arribava algun iraquiana, sí que hi havia comentaris negatius que qüestionaven que els haguéssim d'assistir si ells ens volien aniquilar, però jo mai no vaig veure res.

Tot i així, per arribar a cometre aquests crims, hi ha un context previ. Com es construeix la imatge de l'altre?

L'entrenament inicial, a l'exèrcit, no és un rentat de cervell explícit. En canvi, crec que la premsa juga un paper molt important en la construcció de l'enemic. Quan ens enviaven a l'Iraq, es referien a la població local com a gossos salvatges, és a dir, deshumanitzant-la completament. Per a l'agressor,

“

Quan ets a l'exèrcit, no només t'has de preocupar de sobreviure dia a dia i fer la feina al 100%, sinó que t'has de protegir d'alguns militars. Les dones només representem un 15% de l'exèrcit, però patim una alarmant quantitat d'assetjaments i violacions, tot i que hi ha homes que també en pateixen

”

és més fàcil veure l'enemic d'aquesta manera per robar-li la vida. El missatge que t'arriba és que hi ha un enemic clar i tot aquell que s'hi assembla també ho és. Amb el patriotisme cec i els missatges mediàtics emesos abans i durant el conflicte, és més fàcil matar. El que va revelar Wikileaks no és una excepció, és la norma, però cal recordar que els nois que torturen no ho fan sols, que tenen uns líders. A vegades, oblidem que hi ha algú a dalt donant ordres. Si arriba el càstig, només el rebran els soldats rasos i no els seus superiors, que sí que tenien una educació i havien anat a la universitat. En general, però, aquests comandaments no tenen experiència dura sobre el terreny, n'estan allunyats, i així és ben fàcil donar ordres. Obama i els seus no moren, viuen una vida de luxe. En canvi, tots els soldats seran tractats de manera vergonyant quan tornin a casa després d'obeir.

Hi ha un índex d'estress posttraumàtic molt elevat. Com gestiona la problemàtica el govern?

Per començar, no parla dels 22 suïcidis que es produeixen diàriament, una xifra que proporciona el mateix Departament de Veterans i que, per tant, és conservadora. De fet, Obama va forçar el secretari del departament a dimitir quan va transcendir la informació que hi havia veterans que havien d'esperar anys per rebre serveis mèdics. Es van arribar a publicar fotos de documents mèdics apilats pel terra. Qui torna de la guerra ha de batallar per rebre els beneficis i justificar que els necessita. A més, el tractament mèdic és pessim. Jo mateixa vaig recórrer

al psicòleg en un moment molt dur, quan em passava pel cap treure'm la vida, però em van donar cita tres o quatre mesos després. Hi ha veterans amb problemes seriosos als quals els neguen els serveis mentals. El departament no va començar a comptar suïcidis fins fa molt poc i el resultat esgarrifa: moren més soldats per suïcidis que no pas en combat. Molts no tenen llar i es troben en situacions de gran vulnerabilitat. Per aquest motiu, una part de la nostra feina és exigir que s'atengui aquestes persones perquè puguin refer la seva vida. I ho fem a contracorrent, perquè venim d'una cultura on demanar ajuda s'associa a la fragilitat. Entre gira i gira (normalment, els efectius militars fan diverses estades al front), més que el metge, és el cap qui decideix si la persona pot tornar a entrar en combat o no. Per això veiem com els mateixos soldats obren foc contra els seus companys a la cafeteria, a l'entrenament... De tot això, no se'n parla; al govern no li convé que surti a la llum.

La guerra va anar perdent el suport de la societat nord-americana arran de les baixes militars?

Només un 1 o un 2% de la ciutadania nord-americana té relació amb el món militar. Per tant, les baixes, a banda de ser ocultades, no afecten la majoria de la població directament. Crec que l'empitjorament de la situació interna arran de la crisi ha fet que la gent es qüestionés on han d'anar a parar els nostres diners i comencés a posar en dubte l'enorme despesa militar. Crec que el gir resideix aquí, no pas en les atrocitats comeses o en les baixes dins l'exèrcit. ◀

Xerrada de Wendy Baranco a la Casa de la Solidaritat, a Barcelona / BRAIS G. ROUCO

“

Amb el patriotisme cec i els missatges mediàtics, és més fàcil matar. El abusos a presoners que va revelar Wikileaks no són una excepció, és la norma, però cal recordar que els nois que torturen tenen uns líders

”

Episodis de resistència a la guerra

L'escriptor Mark Twain (pseudònim de Samuel Langhorne Clemens), que va formar part de la Lliga Antimperialista Nord-americana, no va aconseguir publicar l'obra completa *Oració de guerra abans de la seva mort*. Aquest text escrit el 1904, de to sarcàstic, va transcendir el seu context històric i van ser recuperat pels moviments opositors a la guerra de Vietnam durant els anys 60. L'oposició a la guerra és tan antiga com l'existència de la guerra. De fet, ja al segle III, el soldat Maximilià va ser condemnat a mort per insubmissió. En aquest cas, va ser per motius religiosos; en altres posteriors, però, les condemnes van ser per raons polítiques. A continuació, fem un repàs d'alguns episodis de resistència a la guerra als Estats Units.

1812 Durant la guerra anglonord-americana, no es van aconseguir reclutar els voluntaris necessaris. Alhora, es van produir nombroses desercions. Els fracassos del primer any van generar certa oposició popular a la guerra.

1846 Henry David Thoreau, escriptor de *La desobediència civil*, es va negar a pagar els impostos de capitació per mostrar el seu rebuig a la guerra contra Mèxic i a l'esclavitud als Estats Units. Va ser empresonat.

1846-1847 Durant la guerra entre els Estats Units i Mèxic, 9.000 soldats nord-americans van abandonar files. Hi havia

desertors d'almenys dotze regiments que van canviar de bàndol per formar un nou batalló, anomenat Sant Patrici. La majoria eren migrants irlandesos que es van adonar que tenien més coses en comú amb els mexicans contra els quals se'ls havia ordenat lluitar.

1914-1915 Els soldats de diversos exèrcits (francès, alemany, australià, anglès i molts altres) es van negar a lluitar durant el Nadal de 1914 i, en menor mesura, un any més tard. Durant l'anomenada Treva de Nadal, els soldats van aprofitar per practicar esports, beure i confraternitzar entre si durant uns dies, fins que els oficials els van obligar a continuar lluitant.

Manifestació contra la guerra del Vietnam l'abril de 1971 a Washington / LEENA KROHN

Tropes estatunidenses entren a un edifici a Fallujah el 9 de novembre de 2004 / JOHAN CHARLES VAN BOERS

La guerra en xifres

1 de cada 3 dones pateix assetjament sexual dins l'exèrcit

El 75% de les dones violades no arriben a denunciar

Cada dia se suïciden **22 veterans** de guerra

Més de **600.000 civils iraquianes** van morir entre 2003 i 2006

Hi ha una gran disparitat de xifres sobre la mort de civils durant la guerra de l'Iraq. La prestigiosa revista britànica 'The Lancet' en va comptabilitzar 654.965 fins l'any 2006. Les xifres varien entre 100.000 i 1,2 milions en funció de la font.

Més de **4.700 efectius militars** van perdre la vida, la majoria nord-americans

La guerra de l'Iraq ha costat **1,3 bilions d'euros**

Segons l'estudi de l'Institut d'Estudis Internacionals Watsons de la Universitat de Brown, caldria sumar-hi 490.000 milions més en beneficis als ex-combatents.

Durant la Primera Guerra Mundial, 55.000 soldats van demanar ser declarats objectors, però només 3.989 van ser reconeguts com a tals.

1919 Deserció de soldats nord-americans enviats a combatre la revolució russa.

1932 Milers de veterans de la Primera Guerra Mundial van fer una marxa a Washington i van acampar per exigir els pagaments endarrerits de la guerra. Tot i que el general Smedley Butler es va dirigir a les tropes amb un discurs de suport, finalment, la policia va reprimir els veterans i les protestes van acabar.

1964-1975 La mobilització dels soldats durant la guerra del Vietnam va sacsejar l'exèrcit nord-americà, tant al Vietnam com a les bases de dins i fora dels Estats Units. Es van imprimir més de 300 publicacions contra la guerra i el 10% dels soldats van desertar. Va significar una de les protestes d'oposició a la guerra més importants: manifestacions massives, accions de sensibilització al carrer, sabotatges, cremes públiques de les ordres de reclutament... Entre el 1965 i el 1970, vuit joves van morir autoimmolant-se per demostrar la seva oposició a la guerra.

**Amb informació d'Iraq Veterans Against the War (IVAW)*

Moment de l'entrada a una de les cases del projecte Sis Claus

Recuperant espais, construint habitatge

La masoveria rural i urbana, la cessió d'usos, la compra a terminis, el lloguer social, la propietat col·lectiva o el dret de superfície són algunes de les alternatives al mercat convencional de vivendes

veria rural i urbana, cessió d'usos, compra a terminis, lloguer social, propietat col·lectiva, dret de superfície... El canvi, però, no és fàcil: "No es poden transformar els pisos buits en lloguer social per a gent sense recursos si no es crea xarxa o es canvia el xip. L'habitatge és més que una mercaderia", sentència Maria Josep. I en aquest sentit, l'autoorganització està donant lliçons a les institucions públiques.

Ale Fernández i Sisu Coromina col·laboren i coordinen, des de fa un any, la cooperativa Habitatge Social, vinculada a la Cooperativa Integral Catalana. "Fomentem el repoblament rural, la masoveria i el mapeig d'espais en desús; donem suport a l'okupació, portem el debat al carrer... Sobretot, busquem nexes entre persones propietàries i persones usuàries afins perquè cap terra no quedi erma i cap sostre ensorrat; perquè cap casa estigui sense gent i no hi hagi ningú al carrer", explica Sisu. "El que busquem són noves maneres de viure. Per a nosaltres, les formes legals són eines per fer possible la vida que volem", afegeix Ale, membre que manté la xarxa al barri del Raval de Barcelona i viu al projecte autogestionat Roig21.

Projectes com Calafou, Can Biarlu o La Mula han estat vinculats a Habitatge Social. "Ens uneix una afeció vers el concepte de terra comunal, gens freqüent a Catalunya però molt viu a altres regions com Euskadi, on -encara avui- trobem assemblees de veïns que prenen decisions sobiranes sobre la cura del seu territori", assenyala Sisu. Ara, el repte és portar aquestes experiències, molt vinculades a l'entorn rural, fins a la ciutat. I també fer-les funcionar a llarg termini. "Tenim un espai de seguiment i recerca urbana que s'encarrega de detectar espais buits al barri i investigar sobre la seva propietat. Després, negociem un lloguer social, una masoveria o la cessió d'usos i l'afegim a les nostres opcions per ubicar la gent que té necessitat d'habitatge. Al final, és un benefici col·lectiu", explica Ale.

L'espai veïnal autogestionat Can Batlló, al barri barceloní de la Bordeta, també està impulsant una cooperativa d'habitatge en cessió d'ús, anomenada La Borda. L'objectiu és "proveir d'allotjament digne i estable als i les associades a partir de la creació d'una promoció d'habitatges en què el sòl i els habitatges siguin propietat col·lectiva i exclusiva de la cooperativa". Aquesta idea, que demostra que mitjançant la unió col·lectiva es poden resoldre problemes que, fins ara, es consideraven majoritàriament individuals, està servint d'inspiració per a molts altres projectes.

Unes alternatives i una autoorganització que fomenten un canvi més enllà de l'habitatge. La decisió de com viure passa per la relació que es manté amb el lloc on es viu i els camins que se segueixen per aconseguir-ho. ◀

La demanda social i la pressió ciutadana estan obligant les institucions públiques a buscar respostes fora del receptari habitual

Un dels reptes és portar experiències molt vinculades a conceptes de l'entorn rural, com la gestió col·lectiva de terra comunal, fins a l'àmbit urbà

Vicent Almela / Thais Bonilla
@ThaisBonilla

Segons les dades que va presentar la Taula del Tercer Sector el 14 d'octubre, a Catalunya, hi ha 450.000 cases buides i 231.000 famílies sense habitatge. 100.000 d'aquests pisos estan en mans dels bancs i 80.000 són de nova construcció, edificis que van quedar aturats per la crisi econòmica.

Tot i així, els desnonaments no deixen de succeir-se. Fa uns dies, Nou Barris va viure una jornada molt dura, en què es van produir setze desallotjaments en un sol matí. Al mateix temps, la gent jove continua pensant en l'habitatge digne com una utopia. De fet, segons dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012, el percentatge de població jove no emancipada ja arriba al 42,5%.

"Els mecanismes d'accés a l'habitatge van lligats a les polítiques sobre el dret a l'habitatge de cada país. Des de mitjan segle xx fins avui, a Catalunya i a l'Estat espanyol, el sistema de provisió d'habitatge es regeix pel lliure mercat, s'orienta a través de la construcció com a dinamitzadora econòmica, impulsa la propietat privada com a règim majoritari de tinença i la compra com a via d'accés", apunten des de la cooperativa Celobert, col·lectiu que ha elaborat l'estudi *Models alternatius d'accés i tinença de l'habitatge*, publicat el setembre de 2014. Les institucions públiques, però, estan buscant altres paradigmes perquè la demanda social i pressió ciutadana les obliguen. "No poden fer una altra cosa. La situació ha arribat a un punt que aquesta qüestió no pot no aparèixer a l'agenda política. La pregunta clau és: per què s'hi posen ara i no fa temps?", apunta Maria Josep Lázaro, arquitecta i urbanista de Celobert.

Habitatge més enllà de la mercaderia

La falta de recursos, la gran quantitat de pisos buits i l'aturada en la construcció de nous habitatges estan forçant les institucions a acceptar noves fórmules més enllà de la venda o el lloguer: maso-

Treballs d'aïllament i condicionament de Can Tonal

Projecte Can Tonal: "No hi ha alternativa d'habitatge sense alternativa al sistema"

Als afores de Sant Antoni de Vilamajor, sota les falces del Montseny, trobem Can Tonal, un projecte d'espai social i comunitari que es proposa pensar, experimentar i difondre principis i pràctiques per construir una nova societat fonamentada en l'auto-gestió, la cooperació, el suport mutu i l'equilibri amb l'entorn basant-se en l'economia col·lectiva.

Mireia, una de les integrants del col·lectiu, explica que el projecte va néixer fa un any i mig arran del desallotjament de Can Piella: "Un grup de persones que compartíem una manera d'entendre la vida teníem ganes de continuar aprofundint els vincles que havia generat aquest projecte al Vallès Oriental". Després de descartar la cessió d'ús i la masoveria, van optar per la compra a terminis per poder dur a terme un projecte ambiciós i de llarga durada.

La finca, d'una hectàrea de terreny i amb les estructures d'una antiga granja, es trobava en estat d'abandonament quan hi van arribar, el mes de juny passat. Els primers passos que s'hi han fet han consistit a habilitar l'espai de cara a l'hivern: han construït el sostre, han separat els espais de l'edifici i han aïllat les parets amb tova i palla que han trobat als voltants de la finca. La feina hagués estat impossible sense el treball col·lectiu de diverses persones voluntàries que han ajudat en les obres.

Per a Àlex, un altre membre del col·lectiu, "el projecte és una forma de solucionar el problema de l'habitatge de manera col·lectiva i, alhora, també implica una transformació política i social. Busquem un tipus de vida que ens permeti ser més autònoms i independents del sistema. La idea és que algunes parts d'aquesta finca es comunaltzen, que no siguin propietat de ningú, sinó d'aquelles persones que li volen donar un ús. La idea és alliberar recursos per al bé comú".

Projecte Sis Claus: "S'han d'obrir noves portes perquè tothom pugui accedir a un habitatge"

Fa cinc mesos, al cor de Collserola, concretament a les antigues cases dels mestres de La Floresta, va sorgir el projecte Sis Claus. La intenció era buscar una sortida al problema de l'habitatge a Sant Cugat. Nadia, mare i membre del col·lectiu, ens ho explica. "Un grup de joves vam veure que teníem un problema comú: l'accés a l'habitatge. Teníem ganes de trobar un lloc on fer masoveria urbana i vam proposar a l'Ajuntament que aquestes cases foren el primer exemple al municipi".

El procés va començar amb l'okupació de les cases el mes de juny passat. Tot i que el municipi contempla la masoveria urbana com una sortida legal als immobles buits, en un primer moment va rebutjar la pro-

posta perquè considerava que les cases estaven en estat ruïnós i era perillós habitar-hi. Però el col·lectiu no es va conformar amb la negativa del consistori i va portar uns arquitectes per demostrar el bon estat de les cases; a partir d'aquí, van començar les negociacions.

Un punt a favor en el procés és el paper que juga Sostre Cívica, una associació sense ànim de lucre que ofereix propostes i solucions a través de valors aplicats a l'urbanisme i impulsa un accés a l'habitatge no especulatiu. "La seva mediació mitjançant el consens ha estat la clau. Ha fet que les dues parts tinguem una actitud molt negociadora i oberta al diàleg", apunta Nadia. Les sis cases inicials passaran a dotze per augmentar

l'oferta d'habitatges de protecció oficial al municipi i la promotora de l'Ajuntament, Promusa, s'encarregarà de les obres estructurals.

La cessió d'ús de les cases s'allargarà setanta-cinc anys amb un règim de masoveria urbana i com a model de cooperativa d'habitatge. Les obres tindran una durada de sis mesos i es preveu que la tardor de 2015 les masoveres ja hi puguin accedir mitjançant un concurs públic.

Sergi, un altre membre del col·lectiu, afirma que "el coneixement que adquireixes en un procés com aquest no té res a veure amb pagar una casa". A més, voldria que alguna de les antigues cases dels mestres de La Floresta es convertís en un espai social per la gent del poble.

Universitat i misèria

Andreu Navarra Ordoño
Historiador i escriptor

He estat preguntant-me si vaig fer bé rebutjant un contracte de professor associat, però tinc la convicció que vaig preservar la identitat professional i, sobretot, la dignitat

Un dia, una professora havia fotocopiats la seva nòmina i l'havia enganxat per els parets dels passadissos: cobrava 360 euros, si no ho recordo malament

Fa bon dia, avui, al centre de la ciutat i una gestió m'acosta al claustre de Lletres de la Universitat de Barcelona. Allà, hi trobo un exalumne meu de quan jo ensenyava a quart d'ESO, un noi que a, més de treure molts excel·lents, era bona persona i dinamitzava el grup. Em comenta que és al claustre i no a l'aula perquè avui els professors associats de Filologia Anglesa han decidit dir prou i anar a la vaga. Em comenta que la seva professora de fonètica cobra 270 euros.

Potser ha arribat el moment de dir prou a moltes coses. Fa molts anys, em van oferir un contracte de professor associat a la UB i vaig dir que no. Durant molts anys, he estat preguntant-me si vaig fer bé, perquè mentiria si digués que no he sentit desempar institucional moltes vegades, però sempre acaba dominant la convicció que vaig aconseguir preservar dues coses que tenen molt de valor: la identitat professional i, sobretot, la dignitat.

He dit que vaig dir que no, però hauria de dir la veritat: els vaig enviar a pastar fang. Perquè la persona a qui li va tocar oferir-me el contracte resulta que era una persona amiga, una persona que jo estimo i que m'estima, personalment i professional. Algú solvent a qui li queia la cara de vergonya, segurament, oferint-me aquelles condicions de misèria. I potser per això la vaig poder enviar a pastar fang, perquè hi havia confiança. Uns anys més tard, jo duia un curs d'Història de Catalunya una mica

estrany. Durant dues o tres sessions, em vaig dedicar a escoltar els alumnes, que m'explicaven coses molt estranyes: que hi havia professors que es posaven a plorar enmig de la lliçó, que havien de pagar 1.500 euros l'any per una formació que s'anava deteriorant. Tinc una pila d'amics que són professors associats i puc certificar que l'enorme majoria van al psiquiatre. I no m'estranya gens, perquè impartir classes universitàries i cobrar 150 o 300 euros és una cosa ben trista.

Jo no crec que sigui sostenible una universitat on el personal de neteja cobra més i gaudeix de més estabilitat laboral que el personal docent -amb tots els meus respectes i estimació als primers, que deuen estar aguantant la seva creu particular. De fet, em vaig fer força amic d'una dona del servei de neteja i vaig certificar que jo li feia certa peneta maternal, allà assegut, llegint a la meua cadireta de becari. Fa molts anys, d'això. I passaven moltes coses estranyes. Un dia, una professora havia fotocopiats la seva nòmina i l'havia anat enganxant per les parets dels passadissos: cobrava 360 euros, si no ho recordo malament.

En aquella mateixa època, a tots els becaris predoctorals ens van concentrar durant tres dies en un centre d'adoctrinament empresarial (allò devia costar una fortuna!). Després de *dinamitzar-nos* durant un matí fent una gimcana (realment, va ser força divertit saltar amb sacs amb genis de les telecomu-

/ ROUSE

Els docents amb prestigi estan aclaparats fent burocràcia. S'ha trobat el sistema perfecte per fer obeir, desencadenar allaus de burocràcia que mantinguin la gent ocupada, estressada i extenuada

desaparèixer els investigadors que serien la punta de llança del sistema. Parlem clar d'una vegada: els que manen a la universitat escombrin deliberadament (o no fan res per evitar que no s'escombrin) generacions i generacions d'investigadors menors de 40 anys. Els farien ombra.

Tot plegat em fa pensar en una altra cosa estranya: en una època de forta implantació d'idees neoliberals, això sembla l'URSS. O la granja d'Orwell. Aquesta fam ideològica controlada, aquesta transmissió directa d'ordres delirants sense que ningú amb dos dits de front trenqui la cadena, aquestes idolatries indiscutides... Deixem de ser hipòcrites. La universitat catalana és un desastre. Vantar-se d'haver col·locat una universitat entre les 200 millors del món, tal com fa la UB, és una vergonya nacional perquè estem en un país de la Unió Europea.

Com que realment aquesta situació és com la Rússia de Stalin, massa depriment per semblar versemblant, es pot consultar la campanya Apadrina a un fals associat que es va engargar des de la UB el 20 d'abril de 2014.

L'any 1929, com va explicar l'historiador González Calleja en un excel·lent llibre sobre l'Espanya de Primo de Rivera, els estudiants van aconseguir fer trontollar la dictadura. Ara, tenim una sofisticada dictadura tecnocràtica instal·lada a la universitat, una dictadura de la misèria que cada dia humilia els docents desprotegits i els estudiants que paguen per un servei surrealista i empobrit. Aquest sistema està dotat d'uns subtils mètodes d'adoctrinament en què, afortunadament, ja molt pocs creuen. Totes aquestes mentides sobre l'excel·lència són contaminació mediàtica.

Professors esclavitzats, estudiants frustrats i arruïnats. La societat que permet això està malalta. I resulta curiós veure com els defensors de l'actual estat de les coses van caient, també, al forat negre. Són com aquell cavall de *Rebel·lió a la granja* que treballa més i més fins que, al final, rebenta, però rebenta sense impugnar el sistema moral que li han inoculat. Ja no se'n salven ni tan sols els professors lectors o els catedràtics recents. No mirem a una altra banda, no justifiquem el que ja ningú pot aguantar. Jo tinc bastant clar quin hauria de ser el camí: una vaga conjunta i indefinida que uneixi estudiants i també professors associats.

Tot aturat fins que no s'iguallessin (o aproximessin) els sous dels docents. Tot aturat fins que els privilegiats, els que cobren més de 2.000 euros, no se sentissin amenaçats. Tot interpel·lant els responsables: els gestors de la universitat, des de l'últim vicedegà fins al ministre de Cultura. Què podrien perdre? 270 euros al mes? Continuar sent ovelletes que van cap al degollador? Que jo sàpiga, el ramat no paga 1.500 euros pel camió amb què viatja a l'escorxador. ◀

nicacions o jugar a l'ou i la cullera amb físics i crítics literaris, el problema era que tots nosaltres teníem experiments a mig fer i recerques importants a resoldre; després, ens feien xerrades molt interessants on ens recomanaven amb molt caliu que ens féssim *emprenedors*. Nosaltres els preguntàvem com podíem arribar a reunir 6.000 o 20.000 euros per fundar una empresa (en cobràvem 990) i ens deien que demanant un crèdit. I plantejàvem com podríem demanar-lo sense una nòmina, quan, si un té nòmina, en principi, no necessita el crèdit. Canviaven de tema.

Bé, de converses bizantines, n'hi va haver unes quantes. Com, per exemple, quan un investigador va preguntar per l'assegurament mèdica i l'*apparatchik* va contestar que, qui més qui menys, tothom era soci del RACC. Crec que, allà, ja vam començar a convertir-nos en dissidents com l'escriptor Sergei Dovlàtov. A qui no s'ho cregui, puc ensenyar-li el diploma. O diplomes, perquè vam guanyar un premi a la innovació amb el disseny d'un xampinyó antiincendis que realment estava molt bé. Ara penso en aquelles *jornades doctorials* de la Generalitat i m'adono que potser també eren una mica estranyes.

Bé, anem conclouent. No cal ésser un as per adonar-se que, avui dia, els alts càrrecs de les nostres universitats actuen com els antics governadors civils de la Restauració i el franquisme.

Amb l'agreujant que aquells ho eren per designació governamental i aquests d'ara, per sufragi. Una llei o iniciativa aberrant s'aprova a Brussel·les, arriba al ministeri, el ministre la passa als rectors, aquests s'esparveren molt, eleven una queixa i no fan absolutament res més. Resultat: estudiants que ho deixen o que, si aguanten, estan farts de pagar 1.500 euros anuals pel mateix que percebien abans, però amb menys qualitat. A més, amb sistemes que no els deixen treballar, amb els continguts embotits en unes poques setmanes, amb professors que no poden més i que es posen a plorar.

Els docents amb prestigi no fan gairebé res, tampoc, perquè estan aclaparats fent burocràcia. S'ha trobat el sistema perfecte per fer obeir: desencadenar allaus de burocràcia que mantinguin la gent ocupada, estressada fins a l'extenuació, i que, en comptes d'ocupar-se dels cursos i del bon ambient acadèmic, hagin de patir pel sou i per la seva integritat mental.

Les universitats han escombrat tot el seu personal de recerca, el més dinàmic. Jo conec nois de 28 anys que estan desenvolupant unes recerques que em fan avergonyir per retrògrades. Tothom sap que, en molts casos, els becaris que van a parar directament al Servei d'Ocupació tenen currículums de quinze i vint folis que tripliquen en aportacions els de molts professors titulars. Realment, molts dropes tenen interès a fer

22
El nacionalcatolicisme creix a Polònia i organitza l'acte feixista més multitudinari a l'Europa actual

24
El govern libanès legisla per restringir la presència de persones sirianes refugiades al país

El discurs de la innocència s'esquerda al Canadà

Dos incidents violents protagonitzats presumptament per extremistes islamistes posen sobre la taula el rol guerrer del país al món

Arнау Cunties
Ottawa (Canadà)
@arnaucunties

Després d'un primer tancament de files patriòtic, les veus crítiques es van començar a fer sentir, també al Parlament

Els mitjans canadencs van interrompre les seves emissions el 22 d'octubre per anunciar que el terrorisme d'arrel islàmica havia colpejat "el cor de la democràcia" del país, el Parlament. El relat dels fets que van transmetre era l'hegemònic, tot i que el secretisme va ser la tònica dominant del dia: un ciutadà canadenc recentment convertit a l'Islam, armat amb un rifle, havia disparat contra un militar i, posteriorment, havia continuat el tiroteig dins el Parlament fins que va ser abatut per les forces de seguretat. El bloqueig total del centre de la ciutat i la paralització de l'activitat escolar, entre altres mesures, van ajudar a estendre la sensació de setge i de por per tot Ottawa. Dos dies abans, un incident similar havia succeït a Saint Jean sur Richelieu, una ciutat de 90.000 habitants situada prop de Mont-real: un jove canadenc convertit a l'Islam havia atropellat una parella de policies municipals, un dels quals va morir. El discurs posterior del govern i els mitjans va ser calcat al que va seguir l'atac a les Torres Bessones de Nova York l'11 de setembre de 2001: estupor per uns atacs "sobtats i inesperats" i condemna a la violència bàrbara que trasbalsava unes "comunitats pacífiques". Però, quan la pols provocada per la caiguda d'aquestes *noves torres* canadencs va començar a esvaïr-se, moltes veus van començar a qüestionar el "discurs de la innocència". Els darrers dies, algunes canadencs han pres consciència del paper que juga el seu país al món.

Després dels incidents, el govern del conservador Stephen Harper es va reafirmar en una mesura avançada poc abans: l'enviament d'avions C-18 per col·laborar amb els atacs dels EUA sobre el grup armat Estat Islàmic. També va anunciar un projecte de llei per flexibilitzar els límits de l'actuació del Servei Canadenc d'Intel·ligència i Seguretat (CSIS), l'agència d'espionatge estatal. Tot i així, després d'un tancament de files patriòtic inicial, algunes veus discrepants van començar a fer-se sentir, fins i tot al Parlament. Tom Mulcair, cap del partit socialdemòcrata NDP i de l'oposició parlamentària, ha arribat a qüestionar el qualificatiu de "terrorista" amb relació a l'incident d'Ottawa i va advertir que "cal anar amb compte amb l'ús d'aquesta paraula". Després que el ministre de Justícia anunciés que estudia la creació d'una llei per perseguir la "glorificació" dels atemptats a les xarxes, l'Associació canadencs de Llibertats Civils va assenyalar "el risc de criminalitzar el fet de pensar alguna cosa més que el de dur-la a terme".

Tres dies després dels fets d'Ottawa, l'Aliança Canadencs per la Pau i el col·lectiu Échec a la Guerre (Escac a la Guerra) van convocar protestes contra la intervenció militar a l'Iraq i Síria. També es van sentir consignes antimilitaristes durant les protestes contra les polítiques d'austeritat impulsades pel govern que van tenir lloc a Mont-real el 31 d'octubre. Échec a la guerre demana un "debat públic sobre la política estrangera, el rol de

Manifestació contra l'austeritat celebrada el 31 d'octubre de 2014 a Mont-real / FOTOGRAFIES: ARNAU CUNTIES

l'exèrcit, la indústria militar i el comerç armamentístic canadencs" i crida a lluitar per evitar que "els atacs perpetuïn el cercle de guerra, violència i islamofòbia". Una ombra de sospita plana, ara, sobre les comunitats islàmiques i migrades de les zones àrabs sense que el govern hagi fet res per impedir-ho. Els últims dies, tot i les condemnes del tiroteig al Parlament que han fet representants de col·lectius musulmans, ja s'han produït actes de vandalisme contra la mesquita de l'associació Assunah, a Ottawa, i la mesquita de Cold Lake, a l'Estat d'Alberta.

El 'lobby' armamentístic canadenc

Matthew Behrens, veterà militant pacifista d'Ottawa, denuncia que els incidents han estat utilitzats per "incrementar la despesa militar, tot i que el departament de Guerra havia de fer retallades pressupostàries de 2.000 milions de dòlars", i també per "atacar qualsevol persona que qüestionï el paper del país en les guerres passades o presents". Segons aquest membre del col·lectiu Homes not Bombs (Cases no Bombes), "els canadencs sempre s'han aïllat de les conseqüències de les seves accions", però ara pot succeir que "l'experiència directa de por i trauma que han sofert els forci a examinar l'addicció a l'ús de la violència per solucionar conflictes". Behrens també qüestiona les accions de l'NDP, el partit de Tom Mulcair, perquè "tot i haver estat valent a l'hora de distingir-se de l'executiu i no acceptar l'adjectiu de terrorista, durant el debat sobre la guerra, es va oposar a l'enviament de l'exèrcit, però es va mostrar disposat a enviar armes a la regió".

D'altra banda, la Coalició Contra el Comerç Canadenc d'Armes denuncia el poder del lobby armamentístic i les seves estretes relacions amb el partit conservador, actualment al poder. Aquest grup ha impulsat el projecte WikiWeapons Canada, que enllista 18.888 acords d'exportació de material militar entre el Canadà i els EUA, per un valor total de 7.200 milions de dòlars. Les accions de lobby polític motivades per aquests interessos econòmics podrien estar afavorint l'expansió de les operacions militars

canadenques. Behrens considera que ara és molt important la resistència no violenta: "Cal bloquejar i tancar fàbriques d'armes com General Dynamics, que subministra catorze mil milions en armes al règim de l'Aràbia Saudita, o L-3 Wescam, que fabrica càmeres d'orientació per a avions no tripulats".

La innocència perduda

Segons Matthew Behrens, "parlar de 'fi de la innocència' és un insult als milers de dones que cada any pateixen agressions i terror a les seves pròpies cases, a les torturades amb la complicitat del govern canadenc, a les cremades per Napalm elaborat al Canadà". I afirma que "aquesta és una nació construïda sobre el genocidi dels pobles indígenes, que ha exportat violència i l'ha utilitzada contra les seva pròpia ciutadania, com pot testificar qualsevol que hagi protestat en alguna cimera econòmica. La força armada és la primera resposta que veiem cada vegada que es produeixen protestes pels drets indígenes de la terra o contra el fracking".

Glenn Greenwald, periodista del diari anglès *The Guardian*, que va publicar les filtracions d'Edward Snowden sobre l'espionatge de l'NSA, assegura que el govern ha usat un discurs idèntic al que han emprat els països occidentals després d'incidents similars. Un discurs centrat en el "xoc i la perplexitat causats perquè algú hagi portat una violència com aquesta en un país innocent" i en la demostració que la ideologia dels "musulmans extremistes" és "primitiva i salvatge". Greenwald també qüestiona l'ús de l'expressió *terrorista* perquè "actualment, només és una eina per legitimar la violència dels països occidentals i deslegitimar la que s'exerceix contra ells". El periodista recorda que, durant els últims tretze anys, el Canadà ha estat en guerra i ha participat activament en la invasió de l'Afganistan: "És sorprenent que un país que ha portat violència i forces militars a nombrosos països reaccionï amb sorpresa quan algú porta una fracció d'aquesta violència de tornada a aquest país". Segons Greenwald, "aquesta és la naturalesa de la guerra" i "l'únic sorprenent és que això no passi més sovint". ◀

El gran germà inútil del CSIS

La casualitat va voler que Glenn Greenwald es trobés de visita al Canadà durant els incidents. El periodista va oferir una conferència on, a més de criticar l'actuació del govern canadenc durant els darrers anys, va denunciar que l'executiu s'hagi afanyat a promoure la seva pròpia agenda *antiterrorista*, que inclou canvis legislatius per donar més poder al CSIS. Per a ell, l'actuació dels anomenats *llops solitaris* d'Ottawa i Saint Jean sur Richelieu ha demostrat la ineficàcia de l'estratègia d'aquesta agència, que col·labora activament amb l'Agència de Seguretat Nacional dels Estats Units: a força de considerar que tothom és sospitós, el CSIS ha fallat a l'hora d'identificar "els autèntics perills". "El Canadà ha de posar fi als seus programes de vigilància massiva de les ciutadanes i concentrar-se en les amenaces reals", sosté.

Pacificar les universitats

El complex armamentístic canadenc també estén els seus tentacles sobre altres àmbits de la societat com l'educació superior. Col·lectius d'alumnes com Demilitarize McGill denuncien que "les universitats juguen un paper clau en el complex industrial-militar". Per exemple, aquest grup ha denunciat que la universitat mont-realera de McGill, una de les més importants del país, "no solament ajuda els contractistes militars a desenvolupar tecnologia armamentística o de propulsió de míssils, sinó que, gràcies als salaris baixos dels estudiants, a la pràctica, assegura uns costos laborals molt reduïts a les empreses". El març passat, les activistes van bloquejar un laboratori de la universitat durant quatre hores. L'acció va tenir lloc després que es fes públic que, durant la darrera dècada, el seu equip investigador havia treballat en contractes militars valorats en mig milió de dòlars.

Les veus antimilitaristes es van alçar el passat mes d'octubre, barrejades amb les demandes d'un augment de la despesa pública

A la dreta de la dreta i prop de Crist

El partit Moviment Nacional (RN) està darrere d'una manifestació feixista que cada any convoca més assistents a Varsòvia (Polònia)

Roger Suso
Berlin
@eurosuso

"S'ha convertit en l'acte feixista més multitudinari d'Europa", sosté la historiadora polonesa Agnieszka Hinc. Hi van assistir 50.000 ultrres. "L'anomenen *Marxa per la Independència*", explica Hinc. L'11 de novembre és una de les festes més importants de Polònia. Es commemora la proclamació d'independència de 1918, assolida pel mariscal Józef Piłsudski, anticomunista decidit que va esdevenir dictador després del cop d'estat de 1926. Ja fa anys, però, que diversos partits i grups d'ultradreta i neonazis utilitzen el dia com a altaveu de la seva ideologia, per manipular els actes de memòria i per manifestar-se pels carrers de la capital del país, Varsòvia. La primera convocatòria ultra, de l'any 2009, va aplegar prop de 5.000 persones. La de l'any passat, tot i els bloquejos massius de carrers, places i rutes per part dels grups antifeixistes, en va convocar 40.000. Aquest any, han omplert els carrers "de violència i apologia feixista", afirma el bloqueaire antifeixista polonès Tomasz Lewinski. Polònia s'ha convertit en un laboratori del nou nacionalcatolicisme.

Gran part del múscul i la presència a la manifestació prové dels *hooligans* futbolístics arribats de tot el país, que abandonen les seves rivalitats tribals per a l'ocasió. Però, qui hi ha darrere els actes de l'11 de novembre? El principal partit polític convocant és el Moviment Nacional (RN) de Robert Winnicki, una formació falangista que va aconseguir l'1,39% dels vots a les darreres eleccions europees. Fundat el 2012, RN pren com a referent el partit neofeixista hongarès Jobbik i "els soldats maledits de l'Estat Polonès Clandestí", segons explica Lewinski. Winnicki, nascut el 1985, ha afirmat que "RN té com a objectiu enderrocar la república, sortir de la UE i expulsar del país tots els estrangers i gais i totes les empreses enemigues de Polònia, com les alemanyes". RN està integrat per membres d'altres organitzacions: el clandestí Exèrcit Nacional (AK), que va combatre a l'Alemanya nazi i a la Unió Soviètica; la nacionalcatòlica i antiliberal Lliga de Famílies Poloneses (LPR), o el partit conservador i catòlic Llei i

La presència de militants d'extrema dreta és predominant a la Marxa per la Independència / KACPER PEMPEL

Justícia (PiS), que l'historiador Adam Zamojski classifica com a protofeixista. No hi falten membres d'una escissió del PiS anomenada Dreta de la República (PR) o de la formació ultradretana monàrquica i liberal Congrés de la Nova Dreta (KNP), que va obtenir quatre representants a les darreres eleccions europees.

Com fan tants altres partits neofeixistes europeus, RN organitza activitats socials de recollida de joguines, aliments i sang "solament per a polonesos". Segons Lewinski, el partit "no té com a objectiu la conquesta del poder, sinó fer girar l'espectre polític cap a l'extrema dreta". L'organització també fomenta l'imperialisme polonès: vol recuperar els terrenys històrics del país, de Lviv (a l'oest d'Ucraïna) fins a Vïlnius (capital de Lituània).

"Per a nosaltres, la revolució del 68, que va donar lloc a les elits europees d'avui, és un signe de la decadència d'Occident", va manifestar Winnicki a la televisió pública alemanya. I va afegir: "Estic pensant en gent com Daniel Cohn-Bendit, Joschka Fischer, José Manuel Durão Barroso, que va ser maoista, o Catherine Ashton, excomunista. Per a nosaltres, són persones que arruïnen el nostre món, la nostra civilització i els nostres valors". Winnicki està obsesionat amb l'esquerra. Per a ell, tot el que no sigui RN és esquerra. De fet, va presentar una proposta davant la justícia polonesa per prohibir el partit socialdemòcrata SLD, liderat per Leszek Miller, "perquè representa una amenaça per a l'Estat i la nació".

No obstant això, mentre els polítics conservadors es distancien de la praxi d'RN, alhora, la legítimament. L'exemple principal d'això van ser les declaracions a la ràdio d'un exministre de Justícia, Jaroslaw Gowin (antic PO), que va afirmar que "les accions i les consignes de la ultradreta no excedeixen els límits de la llei i l'amenaça més important a la democràcia i a Polònia la plantegen els grups d'esquerra i els hereus del Partit Comunista". Al mateix temps, Gowin va afirmar que la retòrica dels grups d'esquerra i els moviments socials "era més repulsiu per a la seva generació que la dels nacionalistes de dreta".

Tanmateix, la distància és cada cop més curta. El Moviment Nacional i el KNP -un partit que dona suport a l'eurogrup parlamentari format per l'UKIP britànic i el Moviment Cinc Estrelles italià- cooperen fent accions polítiques conjuntes puntuals que atreuen una gran atenció mediàtica. Juntament amb Solidarni 2010 -una associació ultra que culpabilitza Rússia de l'accident de l'avió presidencial de Kaczyński- i el partit pirata de dretes Democràcia Directa (DB), van ocupar les oficines de la comissió electoral per denunciar que el govern liberal-conservador havia manipulat els resultats de les eleccions municipals.

Les relacions internacionals d'RN

RN ha creat una guàrdia paramilitar de 1.500 homes inspirada en els escamots d'Alba Daurada i la Guàrdia Magiar, anome-

tinta sonora
www.tintasonoracom

Un edició a una altra manera de fer les coses

29 30 31 DESEMBRE | CELEBRA UN CAP D'ANY DIFERENT!

BANDA BASSOTTI LA GOSSA SORDA ZOO
LOS CHIKOS DEL MAIZ SARGENTO GARCIA
DJ PLAN B FRIDA TRAIN TO ROOTS ASPENCAT
DAKIDARRIA VADEBO PROZAK SOUP AUXILI
LA TROCAMBA MATANUSCA EL DILUVI DJ'S
TARDOR ANDREU VALOR PELANDRUSKA
CHARLY EFE & DELAGANG FELIU VENTURA
THE GRAMOPHONE ALLSTARS "JAZZMAICA"
LA FISTULA VALLKANICA EL CONILL MERUT
FESTA AL PUB MÀGIC - CONCURS DE PAELLES
CAMPIONATS DE FUTBET, BASQUET I PILOTA
ZONA D'ACAMPADA - PROP DE LA PLATJA!

Edició 10è Aniversari del FESTIVERN:
Viu la flama a Tavernes!

10
FESTIVERN

ORGANITZA: **CLUB DE TAVERNES** COL·LABORA: AJUNTAMENT DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA

+INFO: festivern.com | facebook.com/festivern | twitter.com/Festivern_info

COOPERATIVA AUTOGESTIONARIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

DIVA HOGAR

REPARACIONS 24H
REFORMES

BARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLIBREGAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

La commemoració de la independència polonesa s'ha convertit en un acte que atreu col·lectius nacionalcatòlics, antisemites, xenòfobs o simpatitzants del III Reich

els líders del partit neonazi espanyol Democràcia Nacional, Manuel Canduela i Gonzalo Martín, que van pronunciar un parlament al final de l'acte.

Uns orígens feixistes

La majoria de militants d'RN provenen de Joventut de Tota Polònia (MW) i de Camp Nacional Radical (ONR), un partit que va col·laborar amb Hitler durant l'ocupació de Polònia per part de l'Alemanya nazi i que, actualment, manté escamots semiparamilitars. MW és una associació juvenil nacionalcatòlica i patriota fundada el 1989, però que té els seus orígens als anys vint, a les agrupacions d'estudiants i de joves seguidors d'un referent de l'ultranacionalisme xenòfob com Roman Dmowski.

Per la seva part, l'ONR, també alineat amb les tesis de Dmowski, és una formació antisemita, catòlica, antigermànica i anticomunista creada el 1934 i refundada el 1993. "Dmowski era un gran adepte al feixisme italià d'entreguerres", explica Hinc. L'ONR estava marcadament influenciat per la ideologia de Mussolini i la Falange Espanyola i va realitzar accions terroristes contra agents soviètics, activistes comunistes i bancs jueus. Durant l'ocupació alemanya, l'ONR va quedar dividida en diverses faccions. Algunes es van unir a l'AK i altres van col·laborar estretament amb el Tercer Reich en la persecució de persones jueves i esquerranes, contextualitza la historiadora.

L'ONR ha participat, segons reporta Lewinski, a desenes de manifestacions antisemites i té relacions amb el governador neofeixista de la regió eslovaca de Banská Bystrica, Marian Kotleba. Són antirusos i antialemans i no usen l'esvàstica com a símbol, però sí la creu cèltica i la salutació hitleriana. Liderat per Przemyslaw Holocher, l'ONR diu que lluita "per Polònia, per

Jesús i contra els estrangers, l'islam, els esquerrans i els anarquistes" i ha creat una milícia paramilitar armada anomenada Guàrdia Nacional. L'ONR, com RN, manté relacions amb l'entorn de la xarxa neonazi internacional Blood & Honour. Durant l'agost passat, va organitzar un festival internacional de RAC a la població de Zakopane, on va acudir Democràcia Nacional.

Per la seva banda, MW és una organització juvenil, marcadament nacionalcatòlica, patriota i antiesquerrana, anteriorment afiliada al partit polític Lliga de les Famílies Poloneses (LPR). Segons explica Hinc, MW va mostrar la seva simpatia per Mussolini i fins i tot per Hitler abans de la invasió alemanya de Polònia. Un dels seus membres destacats, J drzej Giertych, va ser corresponsal de guerra al bàndol nacional durant la Guerra Civil Espanyola i va ser fortament influenciat pels carlistes. El seu nét, Roman Giertych, exlíder de l'LPR i exministre d'Educació sota el govern de coalició del PiS, va impulsar la reactivació d'MW després de la fi del comunisme.

Una altra de les organitzacions participants a la Marxa de la Independència és el neofeixista Renaixement Nacional de Polònia (NOP), un grup fundat el 1981 i liderat per Adam Gmurczyk. Es considera hereu del corrent falangista d'ONR i va estar relacionat amb el partit conservador Unió Cristiana Nacional (ZChN). ZChN barrejava les idees de Dmowski amb les de Solidarność, i, després, va acabar integrat a l'LPR. El NOP és marcadament homòfob, anticomunista i antirús, però tercerposicionista, obrerista i no antialemany. Té relacions amb partits neonazis com el grec Alba Daurada (Grècia), l'ELAM de Xipre i l'espanyol Moviment Social Republicà (MSR). El NOP també és conegut per haver protagonitzat diversos atacs contra cases okupes. ◀

nada Guàrdia de la Marxa de la Independència (SMN), que és "entrenada -sosté Lewinski- per antics membres dels serveis secrets polonesos en zones rurals". També manté una associació agermanada al Regne Unit, Patriae Fidelis, que es presenta com una organització de la intel·lectualitat polonesa a les illes britàniques. Segons Lewinski, Patriae Fidelis coopera amb el grup de neofeixistes polonesos residents a Londres anomenat Emigrants Units de Londres (Z.E.), un grupscle anticomunista relacionat amb el *hooliganisme* futbolístic i que el mes de juny passat va atacar un festival de música. A la província canadense d'Ontario, RN té una delegació molt activa entre la comunitat polonesa. I a Viena, hi actua la Iniciativa Nacional de Viena (WIN), un grupscle que es va presentar en societat durant el Dia Internacional de l'Orgull LGBT+ participant en una concentració a Stephansplatz juntament amb altres grups d'Acció Europea, una xarxa neonazi d'activistes procedents de tots els indrets de parla alemanya fundada per Bernhard Schaub, un suís negacionista de l'holocaust. Una altra formació neonazi polonesa amb presència a Londres i també a Grècia és el NOP.

A la marxa neofeixista d'enguany, RN va convidar diferents formacions ultrases europees com Força Nova -de l'històric terrorista italià Roberto Fiore-, Jobbik, Renouveau Français, Joventut Nòrdica o el Partit Radical Serbi del criminal de guerra Vojislav Šešelj. També van participar a l'acte

El 2013, 40.000 ultrases van participar a la manifestació / LESZEK SZYMAŃSKI

FENT TAVERNA
Tavernes Populars i Combatives
La Tavernaire
RUSSAFA · VALÈNCIA
Carrer Dènia, 18 | 605 838 299

Assurances
rústiques i
solidàries
arç
COOPERATIVA
www.arccoop.coop

QUESONI
Sonorització
Il·luminació
Audiovisuals
quesoni.cat
info@quesoni.cat
tel. 931 88 55 25

L'APÒSTROF
serveis de comunicació creativa
www.apostrof.coop
eco⁵ GRUP COOPERATIU

MISSATGERIA
NETEJA
TRÉVOL
1984
2014
934.988.070
eco⁵ GRUP COOPERATIU

Fugint de la violència de la guerra / MUHAMMAD HAMED

Murs legals per frenar les refugiades al Líban

El govern impulsa restriccions legals per reduir la presència de persones sirianes al país

Oriol Andrés Gallart

Beirut (Líban)
@oriolandres

Parla amb preocupació, però amb determinació. Hassan, un sirí de 21 anys originari d'Idlib, viu com a refugiat al Líban des de fa gairebé tres anys. Tanmateix, la darrera vegada que va anar a renovar el visat, va ser cominat a obtenir un contracte de treball per aconseguir-lo. El termini expirarà d'aquí menys d'un mes i les seves possibilitats de trobar una empresa disposada a contractar-lo legalment són escasses. Tot i així, Hassan està decidit a romandre al país irregularment. Va fugir de Síria per evitar el servei militar i assegura que l'únic que l'espera si retorna és la presó, l'exèrcit o la mort.

Dalia Aranki, consultora d'assistència legal de l'ONG Norwegian Refugee Country (NRC), explica que "el Líban no ha signat la Convenció del Refugiat de 1951" i, per tant, "no està obligada a complir totes les obligacions resultants". Tal com escrivia en un article conjunt amb Olivia Kalis per a *Forced Migration Review*, això significa que "estar registrat amb l'ACNUR (l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats) al Líban pot proveir certa protecció legal i és important de cara a accedir a serveis, però no garanteix als refugiats el dret de demanar asil, obtenir la residència legal al país o l'estatus de refugiat".

Fins fa relativament poc, aquesta precarietat legal no afectava en excés la comunitat siriana del Líban. Atesa l'estreta relació històrica entre ambdós països, existia un acord pel qual les persones sirianes podien entrar al Líban com a turistes simplement mostrant el document d'identitat a la frontera i obtenien immediatament un permís de residència de sis mesos, que es podia renovar semestralment amb facilitat durant tres anys. Així, des que -fa tres anys i mig- va esclatar la guerra civil a Síria, 1,2 milions de persones sirianes s'han registrat com a refu-

giades al Líban. La xifra suposa gairebé un terç de la població libanesa i converteix el país en el primer en nombre de gent refugiada per capita a escala mundial.

Canvi polític amb costos humans

Amb aquests números sobre la taula, el govern libanès va decidir impulsar una sèrie de mesures el mes de maig passat. El canvi de política va culminar el 23 d'octubre, quan el ministre d'Informació, Ramzi Jreij, va anunciar que el govern havia acordat "deixar d'acceptar persones desplaçades, tret de casos excepcionals, i demanar a l'ACNUR que aturi el registre de desplaçats".

Les restriccions legals actuals afecten l'admissió de nous individus, la renovació de visats i la regularització dels papers d'aquelles persones que han entrat al país a través de punts fronterers no oficials. S'ha acabat, per exemple, l'entrada lliure. Tal com ha observat l'ONG NRC, ara, les migrants només són admeses en casos excepcionals o humanitaris: per raons mèdiques, quan hi ha un vol reservat des del país o cites amb una ambaixada estrangera, quan es té un permís de treball vàlid o l'aparència de ser una turista *amb recursos*. La població palestina de Síria pateix unes condicions similars des de l'estiu de 2013.

L'empleada d'una ONG que proveeix assistència a les refugiades de la regió de Mont Líban assegura que la majoria de persones sirianes que atenen actualment ja es troben en situació irregular. Aranki destaca que la por de l'arrest fa que restringeixin els seus moviments i també limita la seva capacitat d'accedir a serveis, a un contracte laboral o de lloguer. També els pot impedir el registre de naixements -amb el consegüent risc de manca de nacionalitat- o pot forçar la separació familiar.

D'acord amb la nova política, el govern també vol participar en el registre de les noves refugiades en col·laboració amb l'ACNUR. Khalil Gebara, assessor del ministre de l'Interior, assegura que s'han pres aquestes mesures per dues raons. "La primera, perquè el govern ha considerat que cal una decisió sobirana conjunta sobre com abordar la crisi siriana. (...) Fins ara, era només l'ACNUR qui decidia qui havia de ser refugiat i qui no". En segon lloc, "el govern creu que hi ha sirians registrats que abusen del sistema. Tenim molts migrants econòmics vivint al Líban que estan registrats amb l'ONU".

Ron Redmond, portaveu de l'ACNUR, afirma que els registres segueixen endavant i assegura que "hi ha preocupació per la protecció de les refugiades, però també comprensió" cap al govern perquè "el Líban té legítimes preocupacions de seguretat, demogràfiques i socials". El brutal increment de població que s'ha produït en aquest país de només quatre milions de persones ha creat força tensions socials, econòmiques, polítiques i de seguretat. A la vegada, la comunitat internacional només ha assolit el 44% dels 1.500 milions de dòlars estipulats com a necessaris per fer front a aquesta crisi de refugiades.

Fins ara, diverses ONG, inclosa Human Rights Watch, han denunciat deportacions. Tanmateix, Gebara assegura que no n'hi ha hagut, "especialment entre aquelles persones registrades amb l'ACNUR". Sigui com sigui, la por entre la comunitat refugiada és palesa. A la vegada, la comunitat ha de fer front a pràctiques de discriminació diàries en un clima de creixent hostilitat. Atrapades entre l'espasa i la paret, les vides de Hassan, Abu Minda i tantes altres persones refugiades al Líban poden tornar a quedar suspeses. ◀

EL PASTÍS

D'EN CEBRIÁN I COMPANYIA

Col·leccionable Colzeres famoses

Aquest diumenge, les colzeres originals de l'americana de pana de Barrionuevo.

Suplement especial EP Decoració

Claus i trucs per decorar la teva mansió socialdemòcrata.

Emprenedors

Casos d'èxit per fundar un grup de comunicació esquerranós i deficitari i no morir en l'intent.

PÀGINES ESPECIALS

DETALLEM EN EXCLUSIVA EL MENÚ DE L'ÀPAT, QUE VA INCLOURE HAVANS CASTRISTES

Pablo Iglesias confessa: "Vaig menjar carn humana amb Nicolás Maduro"

PER ANTONIO COGORZA

En el meu imaginari personal del comunisme, veig el marxisme-leninisme i l'estalinisme com una sola cosa, horribles monstres genocides. El trotskisme, d'altra banda, em resulta una versió més amable dels primers: gràcies a un encertat piolet, la cosa no va anar més enllà, si no ja els hauríem vist cruspír-se nadons de viu en viu. El maoisme seria una barreja dels anteriors, però amb camises de hipster. Ara, els fantasmes del passat han reviscolat. Veig en Podem l'estalinisme més empedreït. Visualitzo gulags a Extremadura, plans quinquennals i barbes revolucionàries. Per la seva banda, Guanyem representaria l'ala trotskista, bàsicament perquè encara (Déu no vulgui que la cosa canviï) no queda clar que tinguin res a gratar i, de moment, semblen una versió enganyosament edulcorada del totalitarisme filoetarra, proghadista i vegà.

Per què us etzibo aquesta explicació maniquea, confusa i indocumentada? Perquè ara és quan els demòcrates hem de reclamar un gran Pacte d'Estat™ entre els dos gran partits, com sempre s'ha fet quan calia fer veure que ens preocupava alguna problemàtica del populatxo, abans que la cosa se'ns escapi de les mans i les decisions corrin el risc de recaure (oh no!) en el poble.

D'altra banda, no entenc com el PSOE no emprengui accions legals contra Pablo Iglesias per usurpació de copyright. És inadmissible que l'anticrist grenyut porti el mateix nom que el visionari fundador del partit. *O tempora, o mores!*

PDR SNCHZ lamenta el baix nivell acadèmic de l'alumnat espanyol

"S' n' vrgny d' l' sstrm edctiu d' l' PP", afirma el secretari general del PSOE.

PÀGINA 27

Víctor Manuel opina sobre la deriva nacionalista

Ja sabem que us la porta ben fluixa, però alguna cosa haurem de fer perquè els nostres referents continuïn apareixent en un altre lloc que no sigui als obituaris.

PÀGINA 43

Felip VI apel·la a la concòrdia i l'Esperit de la Transició™

EDITORIAL i genuflexions variades a la PÀGINA 25

OPINIÓ - CATALUNYA

La Catalunya irrespirable

PER FÉLIX GANZÚA

Avui he rebut una comanda d'Amazon. A banda de l'antologia d'aforismes d'Alfonso Guerra i del deliciós *1000 coses que no s'abien de Lerroux*, també m'han fet arribar un meravellós CEPAP. Que no s'abieu que és un CEPAP? Ah, amigues, com es nota que viviu en la inconsciència de l'adoctrinament i el pensament únic de Catalunya. El CEPAP és aquella botella d'oxigen amb un tub connectat a les narius que alguns senyors grans traginen en un carretó quan surten a passejar. I és que l'ambient d'aquesta regió del nord-est ha esdevingut tan irrespirable que no m'ha quedat cap altra opció que recórrer a una

mica d'aire pur no nacionalista. Ja feia temps que només m'alimentava a base d'Evián, carn de Sòria i verdura murciana, però poc m'esperava que la situació esdevingués tan crítica que hagués de respirar aire enllaunat. Sovint ho comentem amb els meus amics Albert i Arcadi: que llumeneres tan avançades com nosaltres ens veiem obligats a emigrar a ambients més cosmopolites, cansats de predicar al desert erm i brutal del regionalisme pagesot, és una desgràcia que no desitjariem a ningú. Però la màgia de la transició s'ha trencat i ara, per més manifestos i subtils provocacions que fem, als intel·lectuals no ens fan ni cas. Correu, agafeu les mascaretes! Aire!

PUBLICITAT

KINKIA

PERQUÈ NO HI HA LLETRA PROU PETITA...

28-29

Torna el World Press Photo, la festa anual del fotoperiodisme. Seleccionem i comentem tres imatges premiades

30

Alejandro Zambra esguarda les petges de la dictadura pinochetista a la novel·la 'Formas de volver a casa'

Representació amb persones que tenen diversitat funcional a l'Ateneu Popular de 9 Barris / ANTONIO TRENAS

La pràctica de tècniques circenses serveix com a proposta pedagògica i per trencar barreres personals

L'alumnat es converteix en protagonista, modifica la seva autopercepció i estableix una relació positiva amb la comunitat

El circ social: una eina educativa per a l'apoderament

La primera Trobada del Circ Social de Catalunya, que se celebrarà el proper 29 de novembre, pot servir per fer valer una pràctica que combina l'expressió artística amb la formació individual i social

Antonio Alcántara
@Antalcantara

A principis dels anys 80 del segle passat i al voltant de la idea renovadora del nou circ o circ contemporani, s'inicien processos paral·lels a diferents indrets del món com Bèlgica, Catalunya o el Canadà, on el circ transcendeix el seu vessant artístic i es converteix en una eina educativa per a l'apoderament de persones i comunitats en situacions de desigualtat social. Experiències com les de l'École du Cirque de Brussel·les, l'Ateneu Popular de 9 Barris o el Cirque du Monde del Cirque du Soleil en són exemples clars.

Si ens endinsem en el concepte, podem dir que el circ social és un procés d'ensenyament i aprenentatge de tècniques circenses que té com a finalitat el desenvolupament de comunitats i la inclusió de persones en situació de risc social. Amb una proposta pedagògica d'aquest tipus, s'aconsegueix estimular la creativitat i promoure les aptituds socials de les participants. Aquestes poden millorar i desenvolupar les seves facultats relatives a la cooperació, la solidaritat, l'esforç, la superació, la comunicació, l'autoestima i la participació a partir de l'aprenentatge de tècniques com

el trapezi, l'acrobàcia, els malabars o els equilibris. A través del circ, diverses persones en situació d'exclusió han trobat una plataforma més enllà de les barreres conegudes: han pogut elevar la seva autoestima personal i col·lectiva i, també, han aconseguit moure i remodelar les jerarquies socials que es formen a les ments de les seves iguals -professores, educadores i familiars- i fins i tot de la comunitat més propera.

Trobem experiències recents per tot Catalunya. L'associació de persones discapacitades de Montcada i Reixac -ADIMIR- treballa amb gent autista dins el marc del programa IntegrArte. El Consorci d'Educació de Barcelona inclou el programa de diversitat curricular Circ Èxit, organitzat perquè el jovent amb problemàtiques d'aprenentatge aprovi assignatures fent circ. Al Berguedà, trobem el projecte Valldaura Circ de l'entitat Amalgama, destinat a joves amb risc social, trastorns i patologies duals. A Cardedeu, tenim el projecte Jo sé què sóc, realitzat per Artescena Social. A Barcelona, el Pla Comunitari de Verdum i l'Ateneu Popular de 9 Barris duen a terme la iniciativa Circ i Gent Gran. Segons un dels pioners del circ social a Catalunya, Joan López, *Juanillo*, el circ és una gran eina educativa amb la qual poden treballar persones amb diferents perfils i necessitats. "Es tracta d'una suma de diferents llenguatges artístics i tothom en troba un a partir del qual pot estirar del fil i expressar-se. Més de trenta anys d'experiència a l'Ateneu Popular de 9 Barris ens ho demostren", afirma.

Repte personal i treball en grup

Aquest aprenentatge circense en què participa el jovent esdevé una proposta d'educació integral. El fil argumental es troba en el repte artístic i la necessitat de treballar conjuntament per dur a bon port un espectacle final. L'entrenament conjunt reforça l'empatia i la cooperació dins el grup. A més, serveix per mostrar a les participants que, treballant en equip, es pot crear més que mitjançant una successió d'activitats individuals. Tot el procés fomenta una atmosfera de responsabilitat compartida. A més, la preparació i la presentació del que s'ha après fa que s'entengui la finalitat de l'organització i de l'esforç.

En casos determinats com, per exemple, el del jovent nouvingut, el circ ha permès trobar una plataforma més enllà de les barreres conegudes i millorar la visió que té l'altra gent de les estudiants i la que tenen les estudiants d'elles mateixes. En temes de gènere i edat, el repte és mesclar grups i treballar de manera transversal per superar els mecanismes d'acotació habitual. D'altra banda, el contacte

Espectacles per veure el món des d'un altre punt de vista / LUIS MONTERO

Joves actuant a la
plaça de Can Basté
/ LUIS MONTERO

Un taller de circ de
l'Ateneu de 9 Barris,
a la Trinitat Nova
/ CARLES CALERO

corporal és inevitable en la majoria de les modalitats acrobàtiques utilitzades per dur a terme el número: d'aquesta manera, es potencia el trencament de barreres i prejudicis mentals, fet que facilita la necessitat de comunicar-se i cooperar perquè l'espectacle funcioni.

La pràctica com a mètode d'aprenentatge

Com a exemple, ens endinsarem una mica en dues disciplines: els malabars i les acrobàcies -tant de terra com aèries (trapezis, teles...). Els malabars contribueixen a augmentar la resistència i a superar les caigudes i les errades. Aquesta, probablement, és la tècnica de circ més ràpida d'aprendre. El procés d'aprenentatge consisteix en una sèrie de passos que ajuden, per exemple, a superar la frustració dels successius errors desenvolupant capacitats com la concentració, la disciplina, la persistència... Amb aquesta tècnica, les participants se sorprenen del que són capaces de fer amb el seus cossos, mans i peus només amb concentració i entrenament.

L'acrobàcia, tant en el seu vessant de terra com en l'aeri, té un component de perill associat que, d'acord amb aquesta pràctica educativa, és minimitzat pel treball del professorat i per les infraestructures utilitzades. És un risc controlat. Permet treballar la confiança i la solidaritat, ja que molts dels exercicis s'han de desenvolupar de manera independent però amb l'ajuda d'una o més persones que facilitin l'execució. Alhora, fomenta el desenvolupament psicològic i físic de la persona perquè requereix esforç i atenció per rebre, entendre i dur a terme les instruccions per fer les diferents figures. Això anima les participants a desenvolupar hàbits saludables que eviten conductes de risc.

Una eina de dinamització comunitària

La proposta del circ té un abast sociocultural i educatiu transcendent i, en promoure la participació de l'alumnat (infants, adolescents, joves...) potenciant la seva inclusió, adquireix una profunda dimensió política. Es generen espais de convivència social mitjançant la interrelació entre els diferents elements, projectes, entitats i agents de la comunitat.

A través del circ, l'alumnat es converteix en protagonista, modifica la seva autopercepció i estableix una relació positiva amb la comunitat. És dins d'aquest marc que es fa necessària la formació de formadores per poder assegurar la continuïtat d'aquests projectes i aconseguir que mantinguin una qualitat formativa adequada i continuïn treballant en la transformació de la persona i en l'educació en valors a través del circ. ◀

La formació i el circ social a
l'Ateneu Popular de 9 Barris:
www.ateneu9b.net

Associació Europea en Formació
i Circ Social CARAVAN:
www.caravancircusnetwork.eu

Pàgina web de l'Associació
de Professionals del Circ de
Catalunya APCC: www.apcc.cat

Mapa mundial del circ social:
<http://apps.cirquedusoleil.com/social-circus-map>

CARAVAN: La Xarxa Europea de Circ Social

L'Associació europea CARAVAN és una entitat sense ànim de lucre formada per dotze escoles de circ amb finalitat pedagògica radicades a dotze països europeus. L'associació té com a objectiu promoure les pràctiques circenses dins l'educació del jovent i millorar la qualitat del seu aprenentatge mitjançant l'organització d'intercanvis, seminaris i cursos de formació per a persones formadores. Ha elaborat propostes com una formació de formadores de circ social a través d'un curs de 140 hores. Les escoles membres de l'associació són, a més de l'Ateneu Popular de 9 Barris: Circus Elleboog (Holanda), Belfast Community Circus (Irlanda del Nord), École de Cirque de Bruxelles (Bèlgica), Fundatia Parada de Bucarest (Romania), Galway Community Circus (República d'Irlanda), Zaltimbanq (Luxemburg), Le Plus Petit Cirque du Monde (França), Cirqueon (República Txeca), Upsala Circus (Rússia), Cirkus Cirkör (Suïssa) i Sorin Sirkus (Finlàndia).

La Trobada del Circ Social de Catalunya

El dissabte 29 de novembre tindrà lloc la primera Trobada del Circ Social de Catalunya, on es debatran el present i el futur d'aquestes iniciatives. Aquest és un dels compromisos adquirits en el marc del II Pla integral de Circ, vigent actualment. La trobada és oberta i gratuïta a formadores de circ, educadores, professorat d'escoles, artistes i tota persona interessada. Per arrodonir el cap de setmana, el diumenge 30 de novembre es farà l'assemblea de la plataforma estatal d'escoles de circ socioeducatiu, on es coordinen iniciatives de tota la península, per engegar sinergies al voltant del circ social.

Instants de fotoperiodisme

El World Press Photo és un referent per al reportatge gràfic mundial. Amb motiu de l'exposició de les fotos guanyadores de l'edició de 2014 a Barcelona –al CCCB fins al 8 de desembre–, tres fotògrafes de la 'Directa' seleccionen i comenten algunes de les imatges més rellevants

Andrea Ruiz Rull
@piu_mayu

Un grup de siluetes es retalla contra el cel de lluna plena. Els seus braços alçats sostenen els cel·lulars enlaire i la llum blava es reflecteix en un llac que hi ha a la vora. La fotografia de l'any, segons el concurs World Press Photo, es compon d'uns pocs elements (i de la bellesa enigmàtica que els envolta) per incitar el públic a conèixer i comprendre el moment capturat.

La immigració retratada per John Stammeyer a la costa de Djibouti i altres temàtiques que se situen als marges de la notícia d'actualitat conviuen amb fotografies que condensen en un sol instant alguns dels esdeveniments més dramàtics del darrer any. Totes elles formen part de la mostra anual del World Press Photo, un dels premis de fotoperiodisme més coneguts internacionalment. L'organització pretén reivindicar l'exercici del periodisme gràfic i contribuir al desenvolupament dels seus estàndards apropant la gran audiència a la tasca i la responsabilitat de la gent que documenta la realitat global a través d'imatges.

El jurat del certamen selecciona les que considera les millors obres de l'any d'entre les desenes de milers de fotografies enviades. I les escollides s'exhibeixen en una exposició anual itinerant que passa per 100 ciutats de 54 països diferents. A Catalunya, el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) és l'espai que acull, fins al 8 de desembre, les 130 fotografies seleccionades enguany. S'acompanyen d'una secció audiovisual on es mostren les nou obres guanyadores del concurs multimèdia i un recull d'entrevistes amb membres del jurat i fotògrafes.

Les obres transmeten un mosaic de realitats globals úniques i universals i cadascuna interpel·la qui la mira de manera diferent i subjectiva. Mirades explícites o subtils, instantànies que impacten o ens resulten familiars. Algunes desperten complicitats, d'altres ens emocionen o ens sorprenen. Són imatges poderoses que, finalment, generen una crítica i una reflexió no només al voltant dels subjectes i els fets fotografiats arreu del món, sinó també sobre la lent i l'ofici de qui hi va ser per disparar-les. ◀

SARA NAOMI LEWKOWICZ 'A portrait of domestic violence'

Andrea Ruiz Rull
@piu_mayu

A *portrait of domestic violence* és, segurament, una de les sèries de fotografies que ha generat més controvèrsia entre les assistents a l'exposició. Les qüestions ètiques relacionades amb el món del fotoperiodisme sempre han estat i seran objecte de debat. Quin és el paper d'una fotografia davant d'una situació dramàtica? Hauria pogut actuar d'alguna manera en lloc d'apuntar els fets amb una càmera i retratar-los?

Sara Naomi Lewkowicz captura com a testimoni directe una realitat que, malauradament, ens és familiar i, alhora, invisible. L'escena resulta tan explícita, crua i representativa que podem pensar que no hi ha cap fotografia que dispari el seu aparell. I la certesa d'imaginar-la a la mateixa habitació desperta preguntes que van des de la seva sang freda i la seva decisió de no intervenir fins a l'accés a la intimitat en què té lloc aquest abús.

No hi ha una resposta irrefutable al voltant de l'interrogant moral sobre el rol de la persona que fa fotoperiodisme. En una entrevista a *American Photo*, la fotoperiodista explica que, quan va saber que una altra persona havia trucat al 911, va decidir continuar disparant "fins que ell em digués que parés o m'ataqués". Darrere la fotografia guanyadora de la categoria *Temes*

contemporanis, hi ha la dedicació d'una fotoperiodista que va esdevenir, al llarg de mesos d'acompanyament, una presència familiar en la quotidianitat de les protagonistes i va aconseguir l'estil que en llenguatge cinematogràfic s'anomena *fly on the wall* (literalment, mosca a la paret). Lewkowicz treballava en un projecte personal sobre l'estigma associat a les persones exconvictes quan, casualment, va conèixer en Shane i la Maggie, atreta pels tatuatges d'un home que jugava amb una nena rossa. Després de demanar permís per fer-los un retrat i d'establir conversa, la parella va acceptar continuar sent el subjecte del seu projecte fins que, una nit, la violència de gènere en l'àmbit domèstic es va convertir en el tema central del reportatge.

La fotografia s'emmarca, encertadament, dins un reportatge que acompanya el moment dramàtic i li dona un context més profund i complex: es tracta d'un retrat i, com a tal, també conté d'altres moments –alguns, dolços– compartits entre la víctima i l'agressor. Aquest relat, d'altra banda, convida l'audiència a reflexionar sobre les circumstàncies que dessembouquen en un cas de violència masculista i sobre les dinàmiques i els determinants que envolten aquesta problemàtica social. ◀

FRED RAMOS 'The last outfit of the missing'

Anna Celma Melero
@acelmamelero

Síntesi de la desaparició. Una peça de roba sense rostre, sense amo, sense nom. El fons blanc i els colors saturats d'allò que ha esdevingut un parrac esquinçat. La silueta d'una figura dibuixada sobre el foli de la taula del forense. Aquesta arqueologia fotogràfica, a mig camí entre l'art judicial i la pintura rupestre, sembla la imatge universal d'aquells que s'han esvaït. Dels *desaparecidos* arreu de l'Amèrica Llatina. Dels represaliats al mapamundi dels conflictes. Dels nostres propis morts abandonats als revolts anònims de carreteres aïllades. El text que acompanya les fotografies de Fred Ramos ens explica que El Salvador té una de les ràtios d'homicidis més altes del món, molts d'ells relacionats amb les bandes juvenils. L'única manera d'identificar les víctimes és a través de la roba amb què van ser enterrades. Però el fotògraf no ha volgut transmetre aquests assassinats, ha volgut fer física la buidor que queda quan morim. La sèrie es titula *The last outfit of the missing*: l'última vestimenta dels desapareguts. Al World Press Photo, han triat les imatges més minimalistes, les que fan encara més breu l'ombra dels morts. La incògnita és no poder saber quanta gent es vesteix preguntant-se si morirà amb la roba que porta, però, segurament, són més persones de les que albirem mentre vivim en la seguretat d'una Europa occidental endormiscada. Hi ha altres realitats, lluny de la placidesa amb què contemplem les imatges guanyadores del premi de 2014. Salten noms sense pensar-hi gaire: Gaza, Kobane, Ayotzinapa, Kiev, Ferguson... Distsants, esmorteïts. Però també s'apropen, si ens ressona Testet a les oïdes. La buidor amenaça arreu. La buidor sembla inescotable. La buidor pot trobar-nos en un carrer transitat. La buidor se'ns pot empassar dins un edifici governamental. La buidor, física i tangible, d'aquella roba cobrint ossos que han perdut la identitat. ◀

TANYA HABJOUQA 'Occupied pleasures'

Enric Català
@EnricCatala

Comença a fer-se fosc. Un home, dins d'un cotxe, fa una pipada mentre una ovella el mira. Darrere, veiem un mur que quasi instantàniament ens trasllada a un lloc concret de l'Orient Mitjà. Ja sabem on som, però encara estem intentant interrelacionar tots els elements que veiem junts en aquesta fotografia que podria ser el fotograma d'una pel·lícula de David Lynch. Quan finalment llegim el peu de foto, tot pren sentit: un home que porta una ovella a casa per sacrificar-la per la festivitat de l'Eid s'atura un moment a un costat de la carretera per fer un descans mentre espera que el trànsit s'clareixi en un control de seguretat a Kalandia. Aquesta foto del projecte *Occupied Pleasures*, de Tanya Habjouqa, ens ensenya l'altra cara d'una zona on tot el que ens arriba és injust, horrible i esgarriós. Ens mostra una realitat tan *veritable* com pot ser la del conflicte, la mort, les ferides i les bombes. En aquest cas, però, les escenes ens acosten a les seves protagonistes, els tornen la dimensió humana mostrant l'humor, les petiteses, les banalitats i les ironies que envolten el dia a dia i que, miraculosament, encara sobreviuen. La fotografia documental sol associar-se als conflictes, els desastres naturals i les injustícies socials. Tot i que -veritablement- és una eina molt eficaç i del tot necessària per denunciar i fiscalitzar, freqüentment es té la tendència a documentar una sola cara de la moneda, a mostrar les persones com a víctimes o com a botxins i, per tant, a deshumanitzar-les a cop de sobredosi del mateix tipus d'imatges. Treballs com els de Tanya Habjouqa, que retraten el quotidianitat amb una mirada fresca, irònica i que fuig d'estereotips, són els que veritablement fan que empatitzem amb la gent que veiem retratada. Realitats que conviuen: tragèdia i felicitat, por i valentia. Allò còmic i allò patètic. Personalment, les històries que més aprecio i m'interessen són les de superació i resiliència. Potser perquè són escasses, potser perquè són les que finalment em retornen la fe en la humanitat. ◀

Alejandro Zambra, ecos d'un terratrèmol

La novel·la 'Formas de volver a casa' tracta de la dictadura pinochetista des d'una perspectiva diferenciada: la dels fills i les filles de la gent que no va prendre partit

Júlia Bacardit
@JuliaBacardit

"Llegir és cobrir-se la cara, escriure és mostrar-la"

Només podem escriure la nostra pròpia història. L'escriptor xilè Alejandro Zambra (1975) repeteix aquesta frase diverses vegades a la seva segona novel·la *Formas de volver a casa*, que, malgrat el títol, no té res a veure amb cap història d'emigració. Alejandro Zambra ens remet a Roberto Bolaño, perquè són dues generacions d'un mateix país: Bolaño és el *pare-escriptor* a qui van empresonar i condemnar a l'exili; Zambra és el *fill-lector*, el personatge secundari o el reflex de tot el que ve després de la tempesta -en aquest cas, després dels dos terratrèmols que obren i tanquen el llibre.

L'11 de setembre de 1973, l'exèrcit i els carabiners xilens acaben amb la Unitat Popular del president socialista Salvador Allende. Augusto Pinochet ascendeix al poder amb l'ajuda del president dels Estats Units, Richard Nixon, i del seu secretari d'estat, Henry Kissinger, a qui van concedir un premi Nobel de la pau aquell mateix any. A partir d'aleshores, Xile es converteix en una dictadura que s'allargarà fins a l'any 1988. Durant aquests quinze anys, moltes persones es veuen obligades a suportar penes de presó, amagatalls i exilis. Aquest últim va ser el cas de Bolaño, conreador de múltiples gèneres, des del relat curt fins a la novel·la extensiva *Los detectives salvajes*, que ens acompanya en una travessia cap als deserts de Sonora.

L'autor nigerià Teju Cole va sentenciar, en una entrevista, que el passat és part de la nostra vida diària. Ell ho exemplificava amb relació al seu primer llibre i amb el tema de l'Holocaust, perquè el protagonista de *Ciutat oberta* opta per ignorar els seus orígens teutons i no enfrontar-se a la culpabilitat alemanya. W. G. Sebald, periodista alemany nascut a Anglaterra, va fer el mateix però a la inversa: va dedicar anys a la investigació dels bombardejos que van arrasar el seu país abans que ell nasqués, durant la Segona Guerra Mundial. *L'alter ego* del lector i autor que és Zambra a *Formas de volver a casa* també té el

neguit d'entendre els esdeveniments històrics que el persegueixen. Igual que va passar després del nazisme a Alemanya, els fills i les filles de la dictadura xilena viuen a l'ombra d'allò que van viure unes generacions anteriors. El protagonista en qüestió sent nostàlgia de les morts que no té i de la història que no ha viscut; intenta explicar les vides de les altres, però sempre ensopega amb la seva vida i amb les dones i els llibres que li han tret el son. Les formes de tornar a casa a les quals al·ludeix el títol són, en realitat, les vies de fer-se adult, de convertir-se en protagonista després de resoldre el problema dels pares i les mares que no van voler prendre partit.

Fons i forma es fonen en la novel·la, que funciona com l'eco de la història nacional sobre un individu. Algunes escenes i diàlegs del llibre es repeteixen en la mateixa mesura que es repeteix l'obsessió pel passat immediat que té el seu personatge principal. En aquest sentit, l'obra és rodona i digna de ser ressenyada. Però no tot és positiu en la novel·la de Zambra. Alguns fragments pequen de sentimentals; les reflexions sobre la lectura i la memòria són poètiques i estimulants, però la descripció de les seves relacions amb les dones -Claudia i Eme, l'exnòvia que volia aparèixer en una novel·la- és rebuscada, innecessàriament filosòfica. Tot i que la transcripció de la seva ruptura amb Eme forma part del procés psicològic del protagonista i de la llista de passats que cal digerir, l'autor no ha aconseguit que l'anècdota d'aquesta noia m'interessi. La literatura i la història personal de Bolaño formen part del gènere d'acció, estan carregades d'emocions fortes i aventures. Zambra és lector de Bolaño -vegeu *Roberto Bolaño o la escritura como tauromaquia* (2002)- i és més reflexiu, tendeix més a pensar en el pas del temps assegut sota una olivera. Bolaño ens fa somiar i Zambra ens obliga a tocar tristament de peus a terra. Però tots dos són justos i necessaris perquè, al capdavant, cadascú de nosaltres s'ha de limitar a escriure la pròpia història. ◀

El xilè representa la generació post-Bolaño / MABEL MALDONADO

El protagonista del llibre sent nostàlgia de les històries que no ha viscut i ensopega amb la realitat de la seva vida

S'ACABARAN
ELS DIES
PLENS
D'ESPINES

HTXROCK
H A M A Z A Z P I

ATARRABIA (EUSKAL HERRIA) 27 | 12 | 2014

TALCO//ESNE BELTZA//KASHBAD//KOP//ARKADA SOCIAL//HESIAN
NARCO//ASPENCAT//VENDETTA//IZERDI GORRIA//ESTRICALLA

HATOR HATOR NESKA MUTIL ETXERA

naiz:

LAGUNTZAILEAK

Assajos per un món nou

Quique Tudela

Les okupacions i els moviments autònoms han estat fonamentals en el plantejament d'altres maneres d'entendre la política a Europa durant gairebé mig segle. Des de les resistències a la gentrificació urbana fins al suport a les persones preses, passant per les campanyes contra el racisme i per la justícia social o per les lluites antimilitaristes i ecologistes, tot el continent ha viscut centenars i milers d'experiències que desafien la lògica del poder i de la política representativa. Són iniciatives que posen l'accent en l'autoorganització, l'acció directa i l'expansió de l'àmbit d'allò possible.

The city is ours (La ciutat és nostra), publicat en anglès fa pocs mesos per l'editorial californiana PM Press, és un llibre d'autoria col·lectiva escrit per investigadors activistes. Recopila les històries viscudes a vuit ciutats europees fins l'any 2012 i, en alguns casos, es remunta fins a la dècada dels 60. Els moviments socials d'Amsterdam, Berlín, Atenes, Copenhaguen, Viena, Poznan, Brighton i Barcelona -les urbs triades- han estat tractats a partir de narratives cronològiques clares i aportant anàlisis per ajudar a comprendre les seves evolucions complexes i diverses.

En el cas de Barcelona, les autores s'han centrat en els esdeveniments que han considerat més importants de la història

de les okupacions i els moviments autònoms entre 1980 i 2012. L'abordatge de qüestions com la relació entre política i subcultura, els canvis generacionals, el paper de la violència i la repressió produeix materials molt interessants pel debat dins els moviments socials. D'altra banda, adoptar una perspectiva més àmplia, a escala europea, aporta nous elements de reflexió i situa l'experiència de Barcelona en un context més ampli de lluites per continuar treballant per aquest món nou que portem dins els nostres cors. ◀

LLIBRE

The city is ours

Editors: Bart van der Steen, Ask Katzeff

i Leendert van Hoogenhuijze

Editorial: PM Press

Pàgines: 336

PRESENTACIONS DEL LLIBRE:

Ateneu La Base del Poble-sec (24 de novembre, 19h)

La Ciutat Invisible (27 de novembre, 19h)

Realitats que semblen mentida

Ignasi Franch

@ignasifranch

El pic de Bugarach s'havia explotat prèviament com a destinació del turisme esotèric. L'any 2012, però, es va popularitzar internacionalment quan es va estendre la creença que seria l'emplaçament on es podria sobreviure l'anunciat apocalipsi maia. Tres cineastes, entre ells Ventura Durall (*Las dos vidas de Andrés Babadán*), es van acostar a la localitat per capturar l'estranya eferescència humana que van generar aquests rumors als voltants de la muntanya i de la petita localitat homònima. En diferents estades, els autors van filmar una població autòctona molesta, fins i tot atemorida, per l'arribada de grups heterogenis: seguidors dels OVNI, creients de la *new age*... Fins i tot es van arribar a mobilitzar recursos militars per prevenir possibles aglomeracions i suïcidis en massa.

Durall i companyia centren el relat en un nombre reduït de persones: l'alcalde, un periodista local, un cristià heterodox, una mena de bruixot i dos nois. Aquesta limitació del *dramatis personae*, unida a la raresa de moltes situacions, provoca que el resultat sembli una pel·lícula de ficció que juga amb estètiques realistes, més que no pas un documental. Els autors busquen esborrar els límits i fins i tot s'acosten a les convencions del cinema de terror en algunes escenes. Aquesta convergència es produeix especialment quan filmen Uranie, que viu en una

cabana decorada amb nines velles penjades. Tota una demostració que França també pot tenir el seu gòtic sureny, a l'estil de *La matanza de Texas* o de la recent *True detective*.

Al film, hi podem trobar imatges belles, inquietants o ridícules, però hi predominen els moments on tots aquests adjectius es barregen. L'absència d'una veu en *off* que relati o comentí els esdeveniments contribueix a aquesta indeterminació, i a fer que la seva interpretació sigui lliure. El resultat, però, té molts elements de comèdia de costums negra. De sàtira, humana i potser compassiva, sobre els desitjos de fama i de transcendència, on els mitjans de comunicació juguen el paper més fosc, com a cronistes i -alhora- estimuladors de la superstició. Comprensius i perplexos, potser els cineastes comparteixen el punt de vista de dos protagonistes: quan el periodista de Bugarach es mostra sorprès per l'atracció general per "tot allò irracional", l'alcalde respon que "és l'únic que els fa somiar". ◀

CINEMA

Bugarach (2014)

Directors i guionistes: Sergi Cameron, Ventura Durall,

Salvador Sunyer

Durada: 90 minuts

MIQUEL FERNÁNDEZ GONZÁLEZ

Matar al Chino

Entre la revolució urbanística i el asedio urbano en el barri del Raval de Barcelona

ISBN 978-84-92559-58-9 | 368 pàgs. | 23 €

editorial **virus** www.viruseditorial.net # www.viruslibreria.net

The image is a book cover for 'Matar al Chino' by Miquel Fernández González. The title is written in large, bold, red letters. Below the title, there is a subtitle in smaller text: 'Entre la revolución urbanística i el asedio urbano en el barri del Raval de Barcelona'. The main visual is a black and white photograph of a street scene in the Raval district of Barcelona. A person is walking in the distance, and the street is lined with buildings and a fence. The overall atmosphere is gritty and urban.

/ ÀLEX ROMAGUERA

“L’actual jerarquia catòlica és una rèmora del franquisme”

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

A principis dels anys 60, vostè i altres capellans d’esquerres van elaborar un manifest de rebuig al franquisme. Què en recorda, de la protesta?

Aleshores, jo feia missa a Àlaba i el bisbe va intentar expulsar-me a causa de l’escrit. Finalment, es va fer enrere, cosa que em va dur a participar en altres iniciatives, com Herri Gaztedi, joventut d’acció catòlica rural, des de la qual difoníem els valors democràtics entre els joves. Arran d’aquest moviment, l’any 1969, prop de 70 capellans euskalduns vam organitzar una tancada amb altres capellans del marge esquerre de Bilbao, una zona majoritàriament d’origen immigrant. Inluïts pels teòlegs de l’alliberament de l’Amèrica del Sud i per l’aparició d’ETA i de la cançó protesta a Euskadi, vam denunciar les tortures a les presons. Això ens va suposar molts problemes: primer vam ser reclosos al centre concordatori de Zamora; després, alguns de nosaltres vam patir el Procés de Burgos (1970), en el qual setze persones vam ser acusades de pertànyer a ETA. Vaig ser condemnat a dotze anys de presó fins que vaig ser amnistiada el 1977.

Quin paper tenien les parròquies durant la dictadura?

A les àrees rurals d’Euskadi, van ser un focus de resistència i d’activació social. Fins i tot per a la recuperació de l’euscar, ja que molts capellans vam decidir fer misses en *batua* (l’euscar unificat) tot i el perill de ser perseguïts per Franco. De fet, la plataforma AEK per a l’alfabetització d’adults neix a l’escalf d’aquest compromís durant els anys 60, com la mateixa Korrika, sorgida a principis dels 80 per impulsar la xarxa d’escoles davant la negativa del govern del PNB de facilitar-nos cap ajuda. A la dreta, mai no li ha interessat la llengua.

En què ha canviat l’Església catòlica des d’aleshores?

La seva jerarquia actual, que aleshores copava les diòcesis amb bisbes provinents d’arreu de l’Estat, és una rèmora de la dictadura. Com altres poders fàctics, utilitza la democrà-

cia i la retòrica dels drets humans per coartar les llibertats. A Euskadi, només l’esquerra *abertzale* ha estat capaç de plantar-li cara, ja que els sectors econòmics lligats al PNB s’han llançat a la corrupció.

El mes de maig passat, vostè i la seva germana Mari Luz van declarar davant la jutge María Servini perquè es processin els capítosts del franquisme. Què n’espera?

Servini tirarà endavant el procés, n’estic convençut. Però és una llàstima que la impulsora d’aquestes causes hagi de ser una magistrada argentina. Revela la manca de cultura democràtica que hi ha a l’Estat espanyol, on Baltasar Garzón, el jutge que volia abordar els crims de Franco, és el mateix que va instaurar la tesi de *tot és ETA*. Un principi que es manté des de la magistratura i en virtut del qual s’ha engarjolat injustament moltíssimes persones. Malgrat la fi dels atemptats, utilitzen ETA per continuar amb la repressió i s’obliden de la promesa que, un cop aturades les armes, es podria parlar de tot.

Creu que la solució al conflicte basc és complicada?

L’Estat s’hauria d’haver bellugat després dels passos que s’han fet a Euskadi, però no ho fa, es manté en l’immobilisme de sempre. Per això considero que la solució ha de venir de la mateixa població espanyola, a través d’un procés democràtic impulsat des del carrer. Després, el treball per la memòria històrica hi pot ajudar molt.

Què més faltaria?

Els mitjans de comunicació haurien de canviar de dalt a baix. En temps de Franco, tothom sabia de quin peu calçaven. Ara, en canvi, els cal pedagogia per avançar cap a la pau i la justícia social. I les parròquies també haurien de canviar, però hi confio poc. Només ho faran si s’assoleix la república i un Estat veritablement laic i democràtic. ◀

inDirecta

Julen Kalzada

Capellà ‘abertzale’
represaliat per la dictadura

A Julen Kalzada, les tropes de Franco li van matar el pare quan només tenia dos anys. Era el 1937 i aquell nen de la meravellosa Busturia (Biscaia) començava a patir els horrors de la dictadura. Ja durant la seva joventut i després d’estudiar teologia, va exercir de capellà a la zona d’Àlaba i, alhora, es va enrolar a ETA, fet pel qual va ser encausat en el Procés de Burgos. Amnistiada el 1977 i desvinculat de l’organització armada, Kalzada es va dedicar a traduir diversos clàssics a l’euscar i a ensenyar l’idioma basc a persones adultes. Va ser president de la coordinadora d’alfabetització i euskaldunització AEK i va formar part de diverses llistes de l’esquerra ‘abertzale’. El juliol de 1988, va ser arrestat pel jutge Baltasar Garzón durant el procés contra el diari ‘Egin’, però finalment va ser absolt. Ara fa uns mesos, amb la seva germana Mari Luz, l’autor del conegut estudi sobre l’evolució de la humanitat ‘Herriak eta gizonak’ (1979) va comparèixer davant la jutge Servini per contribuir a la causa sobre els crims del franquisme.